

Liturgia segédlet

a skabellumokra és a vizsgára való felkészüléshez

I. füzet

A diákság belső használatára készítette

Dr. Füzes Ádám
mb. ea.

Budapest
2005. február 24.

Tartalom

A Szentségek liturgiája.....	2
A keresztség liturgiája.....	2
Szertartáskönyvek.....	2
A gyermekkeresztelem szertartásának rendje.....	6
A bérálás liturgiája.....	8
Szertartáskönyvek.....	8
A bérálás szertartásának rendje.....	10
A bűnbocsánat liturgiája.....	11
Szertartáskönyvek.....	11
A bűnbocsánat szertartásai.....	18
A betegek kenetének liturgiája.....	18
Szertartáskönyvek.....	18
A betegellátás szertartásai.....	22
Az egyházi rend.....	22
Bevezetés.....	22
Szertartáskönyvek.....	23
A papszentelés szertartása.....	23
A püspök- és diakónusszentelés változatai.....	24
A házasság.....	24
Szertartáskönyvek.....	24
A házasságkötés szertartásának rendje.....	30
Ökumenikus házasságkötés.....	31
Szentelmények és áldások.....	33
Áldások.....	33
Áldások könyve.....	33
A templom- és oltárszentelés rendje.....	34
Temetés.....	34
Az I. rész kérdései.....	35

A jelen segédlet célja, hogy kézbe adja azokat a fontosabb szövegeket, amelyeknek tanulmányozása a szentségek teológiáját megismerteti, és amelyek a mai liturgikus gyakorlat megértését is elősegítik.

Az alábbiakban a Tematikában megjelölt tankönyvi részekben leírtak megismérlésétől eltekintettünk, azoknak hozzácsatolását a tudós Olvasóra bízunk.

A SZENTSÉGEK LITURGIÁJA

A keresztség liturgiája

Szertartáskönyvek

Kiadásai

Rituale Romanum. Ordo Baptismi Parvulorum, Typis Polyglottis Vaticanis 1969¹, 1973².

Rituale Romanum. Ordo Initiationis Christianae Adultorum, Typis Polyglottis Vaticanis 1972.

Ordo Baptismi Parvulorum. A gyermekkeresztesztelés szertartása. A felnőttkeresztesztelés egyszerűbb szerartásával, a bérálás szertartásával és az érvényesen megkeresztesztelt befogadásával a Katolikus Egyház teljes közösségébe, MKPK, Budapest 1973.

Felnőttek beavatása a keresztény életbe. Felnőttek katekumenátusa (FK). Magyar viszonyokra alkalmazott változat, MKPK, Budapest 1999.

Felépítése és szemelvények az Általános tudnivalókból

Az MKPK előszava

Az Istentiszteleti Kongregáció Határozata a latin mintakiadáshoz (1969)

A Kongregáció jóváhagyó és megerősítő levele a magyar kiadáshoz (1973)

A KERESZTÉNYSÉGBE AVATÁS

ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK

1. A kereszténységbe avatás szentségei által az emberek megszabadulnak a sötétség hatalmából, Krisztussal együtt meghalnak, eltemetkeznek és feltámadnak, megkapják a fogadott fiúság Lelkét, és Isten népének közösségével együtt ünneplik az Úr halálának és feltámadásának emlékét.

2. Akik a keresztség által Krisztus testének tagjaivá lesznek, a víz és a Szentlélek által új teremtménnyé válnak: Isten népévé alakulnak, minden bűnük bocsánatát elnyerve a sötétség hatalmából megszabadulnak, és a fogadott fiúság állapotába kerülnek. Ezért Isten gyermekeinek nevezik őket, és valóban azok is. Akiket pedig ugyanaz a Szentlélek megjelöl ajándékaival a bérálásban, azok ekként tökéletesebben hasonulnak az Úrhoz, eltelnek Szentlélekkel, hogy a világ színe előtt tanúbizonyságot tegyenek róla, és így Krisztus teste minél előbb kiteljesüljön. Végül az eucharisztia lakomájában részesülve az Emberfiának testét és vérét veszik magukhoz, hogy elnyerjék az örök életet, és kifejezzék Isten népének egységét; önmagukat pedig Krisztussal

Error! Style not defined.

együtt felajánlva részesei legyenek az egyetemes áldozatnak, az egész megváltott emberiségnek, amelyet a legfőbb Pap mutat be Isten előtt. Így működnek közre abban, hogy a Szentlélek tökéletesebb kiadásával az egész emberi nem eljusson Isten családjának egységébe. A kereszténységbe avatás három szentsége tehát így kapcsolódik össze egymással, hogy teljes nagykorúságra vezesse a Krisztusban hívőket, akik az egész keresztény nép küldetését töltik be az Egyházban és a világban.

I. A keresztség szentségének méltósága

3. A keresztség – az életnek és Isten országának kapuja – az újszövetség első szentsége. Krisztus mindenki számára rendelte, hogy örök életük legyen, majd pedig az evangéliummal együtt egyházára bízta, midőn apostolainak megbízást adott: „Menjetek, tegyetek tanítványommá minden népet, megkeresztelvén őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében!” Ezért tehát a keresztség elsősorban annak a hitnek szentsége, amellyel az emberek – a Szentlélek kegyelmétől megvilágosítva – Krisztus evangéliumát elfogadják. Nincs tehát fontosabb és sajátosabb feladat az Egyház számára, mint az, hogy mindnyájan, vagyis a felnőtt hitjelöltek is, a keresztelendő kisdedek szülei és keresztszülei is mind felgyulladjanak arra az igaz és cselekvő hitre, amely által, Krisztushoz ragaszkodva, megkötik vagy megerősítik az új szövetséget. Voltaképpen ezt szolgálja mind a hittanulóknak adott lelkipásztori oktatás, mind a szülők előkészítése, mindpedig az igeliturgia és a keresztségi hitvallás.

4. A keresztség továbbá az a szentség, amely által az emberek az Egyház tagjaivá válnak, a Szentlélekben Isten hajlékává épülnek egybe, királyi papsággá és szent nemzetté lesznek. Végül a keresztség az a szentségi egyesítő kötelék, amely fennáll mindazok között, akiket e szentséggel megjelöltek. E megváltoztathatatlan hatás miatt, melyet a latin liturgiában a szentség kiszolgáltatásának szertartása maga is kifejez, amikor a keresztelteket Isten népének jelenlétében krizmával megkeni, a keresztség szertartásának igen nagy tekintélye van minden keresztény előtt. Senki számára sem szabad megismételni, ha egyszer érvényesen már kiszolgáltatták – akár különvált testvéreink is.

5. Az élet igéje által való megtisztulás fürdője, vagyis a keresztség minden bűnnek – akár az áteredő, akár a személyes bűnnek – szennyétől tisztára mossa, az isteni természet részesévé és Isten fogadott fiává teszi az embert. A keresztség ugyanis, miként a víz megáldásakor mondott könyörgések kifejezik, a titokzatos újjászületés és megújulás fürdője Isten gyermekei számára. A Szentháromság nevében való keresztelés azt eredményezi, hogy akiket az ő nevében jelölnek meg, azok neki szenteltetnek, s az Atyával, a Fiúval és a Szentlélekkel lépnek életközösségre. Erre a méltóságra készítene elő és vezetnek el a bibliai olvasmányok, az egyetemes könyörgések és a hármass hitvallás.

6. Az ószövetségi tisztulásokat messze felülmúlva, a keresztség az Úr szenvedése és feltámadása titkának ereje által adja ezt az eredményt. Akik ugyanis megkeresztelkednek, azok egybenőnek Krisztussal halálának hasonlóságában: vele együtt temetkeznek a halálba, vele együtt győzedelmeskednek a halálon, és vele együtt feltámadnak. A keresztségben ugyanis maga a húsvéti misztérium ismétlődik és valósul meg, minthogy az emberek feltámadnak benne a bűn halálából az életre. A keresztség kiszolgáltatásakor tehát – főként ha húsvét vigíliáján vagy vasárnap történik – a feltámadás örömeinek kell tündökölnie.

II. A keresztség kiszolgáltatója és a közreműködők

[...]

III. Mi szükséges a keresztség kiszolgáltatásához?

[...]

IV. A püspöki konferenciák hatásköre

[...]

V. A szentség kiszolgáltatójának jogköre

[...]

A GYERMEKKERESZTELÉS

ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK

I. A gyermekek keresztelésének jelentősége

1. Gyermekeknek vagy kisdedeknek azokat nevezzük, akik még nem jutottak el értelmük használatára, és személyes hitet megvallani sem képesek.

2. Az Egyház, minthogy küldetése az igehirdetés és a keresztelés, már az első évszázadoktól kezdve kiszolgáltatta a keresztséget nemcsak felnőtteknek, hanem gyermekeknek is. Az Úr szavait: „Aki nem születik újjá vízből és Szentlélekből, nem mehet be Isten országába” – mindig úgy értelmezte, hogy a gyermekeket nem lehet kizárni a keresztségből, hanem meg kell kereszteni éppen az Egyháznak hite alapján, amely a szülők, a keresztszülők és a többi jelenlévők hitvallásában nyilvánul meg. Ők képviselik ugyanis mind a helyi egyházat, mindpedig az összes szenteknek és híveknek közösségét: tehát az egész Anyaszentegyházat, mely a közösségeknek is, az egyeseknek is szülőanyja.

3. A dolog teljességéhez hozzátartozik, hogy a gyermekeket majd oktassák is arra a hitre, amelyben megkeresztelték őket. Ennek a munkának a már felvett keresztség lesz az alapja. A keresztyén nevelés ugyanis, amely joggal megilleti a gyermekeket, semmi mást sem szolgál, mint azt, hogy fokozatosan elvezesse őket Krisztusban az Isten akaratának megismerésére, hogy végül tudatosan tegyék magukévá azt a hitet, amelyben megkeresztelkedtek.

II. A keresztség kiszolgáltatója és a közreműködők

4. Isten népének, vagyis az Egyháznak, amelyet a helyi közösség képvisel, ugyanolyan nagy szerepe van a gyermekek keresztségénél, akárcsak a felnőttekénél.

A kisdednek ugyanis – a keresztség szentségének kiszolgáltatása előtt is, meg azt követően is – joga van a közösség szeretetére és segítségére. A szertartás közben pedig, az Általános tudnivalók 7. szakaszában elmondottakon kívül, a maga sajátos tisztét akkor gyakorolja a közösség, amikor a szülők és a keresztszülők hitvallása után kifejezi egyetértését a keresztség kiszolgáltatójával. Így lesz nyilvánvaló, hogy az a hit, amelynek alapján megkeresztelik a gyermeket, nem csupán a család tulajdona, hanem Krisztus egész egyházának kincse is.

5. Magából a teremtés rendjéből következik, hogy a kisdedek keresztségében nagyobb szerepet kap a szülők tiszte és kötelessége a keresztszülők tiszténél.

1) Nagyon kívánatos, hogy a szülők a keresztség kiszolgáltatása előtt – saját hitüktől vezetve vagy a közösség más tagjai által segítve – jól előkészüljenek a tudatos részvételre a szent cselekményben. Igen alkalmas eszközök erre a családoknak ajánlott könyvek, iratok, katekizmusok. A plébános pedig törekedjék arra, hogy a családokat – akár személyesen, akár közvetve – meglátogassa.

2) Igen fontos, hogy a keresztelendő gyermek szülei jelen legyenek a szentség kiszolgáltatásánál, hiszen az ő gyermekük születik újjá vízből és Szentlélekből.

3) A szülőknek a kisded keresztelésénél egészen sajátos feladataik vannak. A keresztelő által hozzájuk intézett intelmek meghallgatásán és a hívek közösségével együtt mondott imádságon kívül valódi részesei a szertartásnak, amikor

a) nyilvánosan kéri gyermekük megkeresztelését;

b) megjelöli gyermekük homlokát – a keresztség kiszolgáltatója után – kereszttelével;

c) ellene mondanak a sátánnak, és hitvallást tesznek;

d) a gyermekeket a keresztelő kúthoz viszik (elsősorban az anya);

e) tartják az égő gyertyát;

f) részesülnek abban az áldásban, amely különleges módon az anyákra és az apákra vonatkozik.

Error! Style not defined.

4) Ha az egyikük nem tehet hitvallást, mert például nem katolikus, nem kell a kérdésekre válaszolnia. Csak annyit kell megkívánni tőle, hogy – mivel a gyermek megkeresztelését kéri – gondoskodjék arról, vagy legalábbis engedje, hogy a gyermek abban a hitben nevelkedjék, amelyben megkeresztelték.

5) A szülők a keresztség után – Isten iránt való hálából és vállalt kötelességükhöz híven – tartoznak a gyermeket úgy nevelni, hogy megismerje Istent, akinek fogadott fiává lett. Ezen kívül elő kell készíteniük a bérálás szentségére és a szentáldozásra is. E kötelességük teljesítésében alkalmas módon legyen segítségükre a plébános.

6. Minden egyes gyermek számára lehet választani keresztapát is, keresztanyát is. Kettőjüket a szertartás rendjében „keresztszülőknek” nevezzük.

7. Azon kívül, amit az Általános tudnivalókhoz a szentség kiszolgáltatójáról olvashatunk (11-15. szám), a következőket kell még megjegyezni:

1) A lelkipásztorok kötelessége a családokat előkészíteni a gyermekek keresztelésére; a továbbiakban pedig segíteni őket abból származó nevelési kötelességük teljesítésében. A püspökök feladata pedig az, hogy saját egyházmegyéjükben – szerepük és világiak igénybevételével is – irányítsák ezt a lelkipásztori munkát.

2) A lelkipásztorok kötelessége továbbá gondoskodni arról, hogy minden egyes keresztelés a kellő méltósággal történjék, és – amennyiben lehetséges – megfeleljen a családok állapotának, körülményeinek és igényeinek. Bárki keresztel is, pontosan és áhítattal végezze a szertartást, ezenkívül pedig törekedjék mindenki iránt emberséges és udvarias magatartásra!

III. A gyermekek keresztelésének ideje és helye

8. Ami a keresztség felvételének idejét illeti, elsősorban a gyermek üdvösségére kell tekintettel lennünk, nehogy meghaljon a szentség kegyelmei nélkül. Figyelembe kell venni továbbá az édesanya egészségi állapotát, hogy ő is jelen lehessen a keresztelőn. Végül – bár a gyermek java az első – tekintettel kell lennünk a lelkipásztori szempontokra is, hogy elegendő idő jusson a szülők felkészítésére, és magának a keresztelésnek oly előkészítésére, hogy a szertartás sajátosságai megfelelő módon érvényesüljenek. [...]

9. A keresztség húsvéti jellegének kidomborítása végett ajánlatos, hogy a szentséget húsvét vigiliáján vagy vasárnapi napon szolgáltatassák ki, amikor tudniillik az Úr feltámadásáról emlékezik meg az Egyház. Vasárnap mise közben is lehet keresztelni, hogy az egész közösség jelen lehessen a szertartáson, és a keresztségnek az eukarisztiával való kapcsolata minél világosabban kitűnjék. Ez azonban ne történjék túlságosan gyakran! A húsvéti vigílián vagy a vasárnapi misében történő keresztelésre vonatkozó szabályok alább megtalálhatók.

10. Tűnjék ki minél világosabban, hogy a keresztség az Egyház hitének és az Isten népébe való bekapcsolódásnak a szentsége! Ezért általában a plébániatemplomban kell kiszolgáltatni, ahol keresztkútnak kell állnia.

[...]

14. Jó, ha az ige-liturgia közben a gyermekeket külön helyre viszik. Gondoskodni kell azonban arról, hogy az édesanyák és a keresztanyák jelen legyenek az ige-liturgián. A gyermekeket tehát más nőkre kell bízni.

IV. A gyermekkeresztelés szertartásának szerkezete**A) A keresztelés szertartása, ha pap vagy szerep keresztel**

[...]

16. A szertartás a gyermekek fogadásával kezdődik. Ebben kifejezésre jut a szülők és a keresztszülők akarata, valamint az Egyház szándéka a keresztség szentségének kiszolgáltatásáról. Ennek jeléül a keresztelő és a szülők megjelölik a gyermek homlokát.

17. Az ige-liturgia értelme, hogy a szentségi cselekmény előtt felszítsa a hitet a szülőkből, a keresztszülőkből és az összes jelenlévőkből, majd pedig egyetemes könyörgéssel kiesdje a

Error! Style not defined.

szentség gyümölcseit. Az ige-liturgia egy vagy több szentírási olvasmányból áll, amelyet homília követ, hozzákapcsolódó „szent csenddel”. Utána egyetemes könyörgés következik, és ezt egy exorcizmus-szerű imádság zárja be, amely egyúttal bevezetője a keresztelendők olajával való megkenésnek.

18. A szentség kiszolgáltatásának

1) közvetlenebb előkészületéhez tartozik

a) a szentség kiszolgáltatójának ünnepélyes imádsága, mellyel – Istent segítségül hívva, és üdvözítő szándékáról megemlékezve – megáldja a vizet, vagy megemlékezik annak megáldásáról;

b) a szülők és a keresztszülők ellentmondása a sátánnak, majd hitvallásuk, amelyhez a keresztelő és a közösség is csatlakozik, továbbá a szülőkhöz és a keresztszülőkhöz intézett utolsó kérdések.

2) Következik a keresztelés cselekménye: a vízzel való lemosás, amely történhet alámerítéssel vagy leöntéssel a helyi szokás szerint – a Szentháromság nevében.

3) Végül a krizmával való megkenés, amely a megkereszteltnek a királyi papságba és Isten népének közösségébe való bekapcsolását jelképezi. A szertartás a fehér ruhának és az égő gyertyának átadásával ér véget.

19. A keresztség kiszolgáltatójának intelmei után az Oltáriszentségben való jövőbeli részesedés előre jelzésére elmondják az oltár előtt a Miatyánkot, amely által a mennyei Atyához esedeznek Isten fiai. Végül pedig, hogy Isten kegyelme mindnyájukra kiáradjon, áldásban részesülnek az édesanyák, az édesapák és minden jelenlévő.

B) A keresztelés rövidebb szertartása

[...]

V. A püspöki konferenciák és az egyes püspökök hatásköre

[...]

VI. A keresztség kiszolgáltatójának hatásköre

[...]

Szertartás szövegek

I. Több gyermek keresztelése

II. Egy gyermek keresztelése

III. Gyermekkeresztelés halálveszélyben, ha világi hívő keresztel

IV. Egy gyermek keresztelése a legrövidebb szövegváltozatok szerint

V. Több gyermek keresztelése a legrövidebb szövegváltozatok szerint

VI. A szertartások pótlása szükségkereszttség után

VII. Szövegváltozatok

Függelék

I. Avatás

II. A felnőttek keresztelésének egyszerűbb szertartása

III. A bérmlás szertartása

IV. Érvényesen megkereszteltek befogadása a Katolikus Egyház teljes közösségébe

A gyermekkeresztelés szertartásának rendje

Egy misén kívüli, ideális eset rendje.

A) A gyermek fogadása (a templom kapujában)

- köszöntés
- a név, védőszent, szándék tisztázása (a szülőkkel: kinek, mit kérnek)
- szülők és keresztszülők ígérete
- a gyermek fogadása – megjelölés a homlokon kis kereszttel

B) Igeliturgia (az ambónál)

1. Szentírási olvasmányok és homília
2. Egyetemes könyörgések, a végén Mindenszentek litániája
3. Imádság a gonosz lélek hatalmának megtöréséért (áteredő bűn ellen, exorcizmus), keresztség előtti megkenés (keresztelendők olajával)

C) Keresztelés (a keresztkútnál)

1. A víz megáldása
2. Ellenemondás a sátánnak és a hit megvallása
3. A keresztség kiszolgáltatása (háromszori bemerítés vagy leöntés)

D) A keresztség hatását megvilágító szertartások

1. Keresztség utáni megkenés (krizmával: papi, prófétai, királyi nép tagja)
2. Fehér ruha rátevése (új teremtmény, megőrzendő tisztán az örök életre)
3. Égő gyertya átadása (a húsvéti gyertyáról, a hit és kegyelem fénye, óvándó)

E) Befejező szertartás (a főoltárnál)

1. Az Úr imádsága
2. Avatás (tetszés szerint, az édesanya külön áldása, rituális „tisztulás”)
3. Áldás és elbocsátás

A négy stáció

A keresztség kiszolgáltatásának négy stációja, színhelye a beavatás szakaszait is mutatja: a kapuban kezdődik, ahol tisztázódik, mindenki tudja, hogy mi fog történni, mi annak a jelentősége. Az ambó, illetve Isten ígéje körül összegyűlt közösséghez szól Isten, majd megtörténik a közelebbi előkészület a keresztségre: a megdicsőült Egyház, vagyis a szentek segítségül hívása, a rossz eltávoztatása, ellene tartós védelem kérése (megkenés). A keresztkútnál már a víz előkészítése (megáldása) és a hitvallás következik: elfordulás a rossztól és Isten felé tartás (ellene mondunk-hiszünk). A megvilágító szertartások a felnőtt keresztelés maradványai, egy-egy szempontra mutatnak rá: szent nép, tiszta kezdés, törekeny kincs. Végül Isten oltáránál imádkoznak együtt (a megkeresztelt már teológiailag részvevője a közös imádságnak, liturgiának, „bejárása van” a szentélybe), ott adja a záró áldást a pap.

A bérmálás liturgiája

Szertartáskönyvek

Kiadásai

Pontificale Romanum. Ordo Confirmationis, Typis Polyglottis Vaticanis 1973.

A bérmálás szertartása, in Ordo baptismi parvulorum. A gyermekkeresztelés szertartása..., MKPK, Budapest 1973, 263-344.

Felépítése

A szertartáskönyv elején az **Istentiszteleti Kongregáció határozata** található (1971), amellyel a latin mintakiadást kiadta, majd a magyar kiadás jóváhagyása és megerősítése (1973).

Ez után **VI. Pál pápa apostoli rendelkezése** következik a bérmálás szentségéről *Divinae consortium naturae* (Az isteni életben való részesedés) kezdettel (1971).

Általános tudnivalók

I. A bérmálás szentségének méltósága

1. A megkereszteltek a bérmálás szentségének felvételével haladnak tovább a keresztyén beavatás útján. Részesednek a Szentlélek kiáradásában, mint az apostolok, akikre Urunk pünkösöd napján küldte el a Szentlelket.

2. A Szentlélek ezen ajándékából a hívek tökéletesebben hasonulnak Krisztushoz. Erőt kapnak, hogy tanúságot tegyenek róla, és az ő Testét hitben és szeretetben építsék. Ez a szentség eltörölhetetlen jegyet vés a lélekbe: az Úr jelét, ezért a bérmálkozás nem ismétlődhet meg.

II. A bérmálás kiszolgáltatói és a közreműködők

3. Kiváltképpen magára Isten népére tartozik, hogy előkészítse a megkeresztelteket a bérmálás szentségének felvételére. A lelkipásztorok pedig gondoskodjanak, hogy minden megkeresztelt ember eljusson a keresztyén beavatás teljességére, és alaposan elő legyen készítve a bérmálásra.

A felnőtt hittanulók a bérmálást rögtön a keresztség után nyerik el. Segíti őket a keresztyén közösség és főleg az az oktatás, amelyet hitjelölt korukban kapnak. Közreműködnek ebben a hitoktatók, a keresztszülők illetőleg a bérmaszülők, valamint a helyi közösség tagjai. Ezt a célt szolgálják a katekézisek és a közösben tartott szertartások. Az ilyesféle katekumenátus igen hasznos azok számára is, akik már gyermekkorukban megkeresztelkedtek, de csak felnőtt korban járulnak a bérmálás szentségéhez.

Többnyire a keresztyén szülők dolga, hogy készséges gondossággal részt vegyenek gyermekeiknek a szentségi életre vezetésében. Ezt azzal teszik meg, hogy egyrészt segítik kialakítani és fokozatosan növelni bennük a hit szellemét, másrészt a hitoktatást nyújtó intézmények révén készítik elő őket a bérmálás és az Eukarisztia gyümölcsöző vételére. Ezt a szülői kötelességet fejezi ki tevékeny részvételük is a szentség kiszolgáltatásakor.

4. Igyekezzünk kellő ünnepélyességgel is kidomborítani a szentség kiszolgáltatásának jelentőségét a helyi egyház szempontjából! Ez kiváltképp akkor valósul meg, ha a jelöltek közösen járulnak a szentséghez. A bérmálásra legyen hivatalos Isten egész népe, amelyet elsősorban a bérmálkozók családjai, baráti körük és a helyi közösség tagjai képviselnek. Mutassák meg hitüket azokkal a gyümölcsökkel, amelyeket a Szentlélek bennük megérlelt!

Error! Style not defined.

5. Általában minden egyes bér málközőnak legyen meg a bér mászülője, aki őt a szentség felvételéhez odavezeti, a bér málás kiszolgáltatójának bemutatja, később pedig – az elnyert Szentlélek irányítása alatt – segítségére van a keresztségben tett ígélet hűségében megtartásában.

A mai lelkipásztori viszonyok közt üdvös, ha maga a keresztség szülő egyúttal a bér mászülő is. Ezzel érvényét veszti a 796. kánon 1. száma. Ily módon ugyanis még világosabb lesz a kapcsolat a keresztség és a bér málás között, és a keresztség szülők hatékonyabban teljesítik majd hivatásukat.

Természetesen megmarad a lehetősége annak is, hogy más személy legyen a bér mászülő. Sőt a szülők maguk is odavezethetik gyermekeiket a bér málkózásra. A helyi főpásztor joga megállapítani, hogy az adott viszonyok között melyek a helyes megoldások egyházmegyéjében.

6. A lelkipásztoroknak legyen gondjuk arra, hogy a bér málandó által vagy annak családja által választott bér mászülő lelkileg alkalmas legyen hivatásának betöltésére, rendelkezék a következő adottságokkal:

a) legyen meg a kellő érettsége;

b) tartozék a Katolikus Egyházhoz, és a keresztség, a bér málás meg az Eukarisztia szentségében már részesült legyen;

c) ne legyen jogilag eltöltve a bér mászülői tisztségtől.

7. A bér málás rendes kiszolgáltatója a püspök. A szentséget általában ő szolgáltatja ki, hogy ezáltal is világosan utaljon a Szentlélek első kiadására pünkösöd napján. Mert az apostolok adták át kézrátétellel a Szentlelket, miután már őket eltöltötte. Ha tehát a hívek egy püspök által kapják meg a Szentlélek ajándékát, ez a tény jobban utal arra a szorosabb kötelékre, amely az Egyházhoz fűzi a már megbér máltakat, valamint arra a küldetésükre is, hogy az emberek előtt tanúságot tegyenek Krisztusról.

[...]

III. A szentség kiszolgáltatása

9. A bér málás szentségének kiszolgáltatása a homlokuknak krizmával való megkenése által történik, ami kézrátétel és ezen szavak kíséretében megy végbe: „*Vedd a Szentlélek ajándékának jelét!*”

„*A mindenható Isten (Deus omnipotens)*” kezdeti könyörgés alatti kézkiterjesztés nem tartozik ugyan hozzá a szentség érvényes feladásához, mégis nagyon segíti a szentség teljesebb és mélyebb megértését.

Azok a papok, akik a fő-kiszolgáltatókhoz a szentség feladásában csatlakoznak, vele együtt terjesztik ki kezüket az összes bér málandók fölé, de semmit sem mondanak.

Az egész szertartásnak kettős jelentése van. A püspök és a vele együtt bér málok kézkiterjesztése kifejezi azt a Szentírásból ismeretes gesztust, amely a keresztyén nép közfelfogása szerint legjobban utal a Szentlélek ajándékának lehívására. A krizmával való megkenésben és a kísérő szavakban viszont a Szentlélek ajándékának hatása van jelezve: a megkeresztelt, akit a püspök illatos olajjal megken, eltörölhetetlen jegyet kap, az Úr szent jelét, és vele együtt ajándékképpen a Szentlelket, aki tökéletesebben segíti őt Krisztussal egybenővekedni, és egyúttal kegyelmet ad neki, hogy embertárai között Krisztus „jó illata” legyen.

10. A szent krizmat általában a nagycsütörtökön mondott misén szenteli meg a püspök erre a célra.

11. A felnőtt hittanulók, valamint az iskolás korban megkeresztelt gyermekek keresztségük után mindjárt részesüljenek a bér málásban is, és vegyék magukhoz az Oltáriszentséget! Ha ez nem lehetséges, akkor egy másik alkalommal bér málkózzanak meg, közösségi istentisztelet keretében (vö. 4. szám)! Ugyanígy közösségi alkalommal részesüljenek a gyermekkorban megkeresztelt felnőttek is kellő előkészítés után a bér málásban és az első szentáldozásban!

A gyermekek megbér málását a latin egyház általában hétéves korig halasztja. A püspöki konferenciák azonban, ha lelkipásztori okokból jobbnak látják, úgy határozhatnak, hogy kellő felkészítés után értebb korban történjék a bér málás annak érdekében, hogy tudatosabbá legyen, mit is jelent a hívő ember életében a teljes engedelmisség Krisztus Urunknak, és az állhatatos tanúságtétel őrála.

Ilyenkor azonban gondosan örködjének azon, hogy halálveszélyben vagy egyéb súlyos okból a gyermekek még értelmük használata előtt is idejében megbér máltassanak, nehogy meg legyenek fosztva a szentség kegyelmeitől.

12. A bérmálás feltétele, hogy az illető meg legyen keresztelve. Ezen kívül, ha értelme használatával bír, legyen a kegyelem állapotában, nyerjen kellő oktatást, és tudja megújítani a keresztségi ígéretet.

A püspöki karok feladata előírni azokat a lelkipásztori eszközöket, amelyek a jelölteknek – elsősorban a gyermekeknek – megfelelő bérmálási előkészületét biztosítják.

Ami a felnőtteket illeti, az ő számukra az egyes egyházmegyékben azokat a szabályokat kell követni, és az adott helyzethez alkalmazni, amelyek szerint a hittanulókat a keresztséghez és a szentáldozáshoz bocsátják. Kiváltképp ügyelni kell, hogy megfelelő hitoktatás előzze meg a szentség felvételét, és hogy a jelöltek kapcsolata keresztény közösséggel, valamint az egyes hívekkel eleven és kielégítő legyen, ezáltal kapják meg ugyanis a jelöltek a megfelelő támogatást, hogy ránevelődjenek a keresztény tanúságtételre és az apostolságra, továbbá hogy valóban meglegyen az igényük az Eukarisztia vételére (vö. az Általános tudnivalókat a felnőttek keresztény beavatásáról, 19. szám).

A megkeresztelt felnőtt előkészülete a bérmálásra néha egybeesik a házasságra való előkészítéssel. Ha ilyen esetekben előre látható, hogy nem teljesülnek a bérmálás gyümölcsöző előkészítésének feltételei, a helyi főpásztor ítélje meg, hogy nem lenne-e jobb elhalasztani a bérmálást a házasságkötés utáni időre.

Ha a bérmálást értelmi képességeinek még birtokában lévő, halálveszélyben forgó hívőnek szolgáltatják ki, az adott körülményhez mért kellő előkészítésben legyen része, amennyire csak lehetséges.

[...]

IV. A bérmálás szertartásában számbajöhető változtatások

[...]

V. Amit a bérmálásra elő kell készíteni

[...]

A bérmálás szertartásának rendje

I. Bérmálás mise keretében

Az evangélium után a bérmálkozók bemutatása: kiszólítja őket a pap v. a hitoktató, közli, hogy felkészültek a bérmálásra, és kéri a szentség kiszolgáltatását.

Homília (rövid változat közölve is van)

A keresztségi ígérek megújítása

Kézzátétel (epiklézis). Az Atyát kérjük, hogy küldje le a Szentlelket a bérmálkozókra.

Megkenés krizmával. A bérmaszülő fogja a bérmálkozó vállát, a pap megnevezi a bérmálandót, a püspök hüvelykujjával kereszt alakban megkeni a homlokát krizmával: *N., vedd a Szentlélek ajándékának jelét! V.: Ámen. P.: Békesség veled! V.: És a te lelkeddel.*

A mise az Egyetemes könyörgésekkel folytatódik tovább.

II. Bérmálás misén kívül

Ez egy igeliturgia a fentiekkel együtt.

III. Teendők olyan esetben, amikor nem püspök bérmál

Ez csak két rubrika: ha áldozópap engedéllyel bérmál, ugyanígy tegyen, és a sok bérmáló esetén segédkező papok is.

IV. Beteg hívő megbérmálása halálveszély esetén

Csak az epiklézis és a megkenés.

V. A bérmálásnál választható szövegek

Könyörgések, szentírási olvasmányok és énekek.

A bűnbocsánat liturgiája

Szertartáskönyvek

Kiadásai

Rituale Romanum. Ordo Paenitentiae, Typis Polyglottis Vaticanis 1974.

A bűnbocsánat szertartása. in: *Bűnbocsánat és Oltáriszentség*, MKPK, Budapest 1976, 5-220.

Felépítése

Az MKPK körlevele

Az Istentiszteleti Kongregáció jóváhagyása és megerősítése a magyar kiadáshoz (1975).

Az Istentiszteleti Kongregáció határozata a szertartáskönyv kiadásához (1973).

Általános tudnivalók

I. A kiengesztelődés misztériuma az üdvösség történetében

1. Az Atyaisten azzal mutatta meg irgalmas szeretetét, hogy kiengesztelődött a világgal Krisztusban, aki a keresztfán kiontott vére árán mindent kibékített, ami a földön, vagy a mennyben van. Isten Fia emberré lett, az emberek között élt, hogy őket a bűn szolgaságából kiszabadítsa, és a sötétségből csodálatos világosságára meghívja. Ezért kezdte földi működését a megtérésre való felszólítással: „Térjete meg, és higgyetek az üdvösség jó hírében!” (Mk 1, 15)

Jézus pedig nemcsak buzdította az embereket, hogy tartsanak bűnbánatot, hagyják el bűneiket, térjenek egész szívvel Istenhez, hanem fel is karolta a bűnösöket, és kibékítette őket az Atyával. Betegeket is gyógyított bűnbocsátó hatalma jeléül: neki joga van megbocsátani a bűnöket. Végül meghalt bűneinkért, és feltámadt megigazulásunkért. Ezért azon az éjszakán, amelyen elárultatott megváltó szenvedésének kezdetén, megalapította az Újszövetség áldozatát saját vérében a bűnök bocsánatára, majd feltámadása után megadta az apostoloknak a Szentlelket, hogy hatalmat nyerjenek a bűnök megbocsátására vagy megtartására; sőt megbízást kaptak, hogy Jézus nevében minden népnek hirdessék a megtérést és a bűnök bocsánatát.

Péter, akinek azt mondta az Úr: „Neked adom a mennyek országának kulcsait. Amit megkösz a földön, meg lesz kötve a mennyben is, és amit feloldasz a földön, fel lesz oldva a mennyben is” (Mt 16, 19), pünkösöd napján az Úr parancsára hirdette, hogy a keresztség megbocsátja a bűnöket: „Térjete meg és kereszteskedjete meg Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsánatára” (ApCsel 2, 38). Azóta az Egyház soha nem szünt meg felszólítani az embereket, hogy térjenek meg bűneikből; és a bűnbánati szertartásokban hirdeti Krisztus győzelmét a bűn felett.

2. Ezt a bűn feletti győzelmet először a keresztségben éljük meg. Ebben a régi ember Krisztussal keresztre feszítetik, hogy lerontassék a bűnös test, és többé már ne szolgáljunk a bűnnek, hanem feltámadjunk Krisztussal, és ezentúl Istennek éljünk. Ezért az Egyház megvallja hitét „az egy keresztségben a bűnök bocsánatára”.

A szentmiseáldozat Krisztus szenvedését jeleníti meg. Az Egyház újra felajánlja Krisztus értünk adott testét és bűneink bocsánatára kiontott vérének az egész világ üdvösségéért. A szentmiseáldozatban Krisztus maga van jelen, és feláldoztatik, mint „kiengesztelődésünk áldozata”, hogy a Szentlélek által mi mindnyájan „egyek legyünk”.

Amikor Üdvözítő Jézus Krisztusunk ezen felül apostolait és azok utódait a bűnök megbocsátásának hatalmával is felruházta, akkor alapította meg Egyházában a bűnbocsánat szentségét. Így hívei, ha a keresztség után vétkeztek is, megújulnak a kegyelemben, és kiengesztelődnek Istennel. Az Egyházban ugyanis „víz és könny egyaránt van: a keresztség vize és a bánat könnyei”.

II. A megtérők kiengesztelődése az Egyház életében*A szent, és mégis állandó megtisztulásra szoruló Egyház*

3. Krisztus „szerette Egyházát, és önmagát adta érte, hogy megszentelje” (Ef 5, 25-26). Mint jegyesét egyesítette önmagával az Egyházat, amely az ő teste és teljessége, amelyet isteni ajándékaival elhalmoz, és amely által kiárasztja mindenkire igazságát és kegyelmét.

Az Egyház tagjai azonban kísértésnek vannak kitéve, és sajnos, gyakran bűnbe is esnek. Ezért, jóllehet „Krisztus maga ’szent, ártatlan, szeplőtelen’ (Zsid 7, 26), bűnt nem ismert (2 Kor 5, 21), és kizárólag a nép bűneinek kiengesztelésére jött (Vö. Zsid 2, 17), az Egyház bűnösöket is foglal magába, egyszerre szent, és ugyanakkor mindig megtisztulásra szorul, állandóan gyakorolja a megtérést és a megújulást”.

Istenhez fordulás az Egyház életében és istentiszteletében

4. Isten népe ezt az állandó Istenhez fordulást sok és különféle módon gyakorolja és tökéletesíti. Amikor szenved, a szenvedő Krisztussal egyesül, amikor a szeretet és az irgalmasság cselekedeteit gyakorolja, napról-napra mindjobban Krisztus evangéliumát éli, és lesz a világban Isten akarata szerint az Istenhez térés jelévé. Ezt éli az Egyház, és fejezi ki istentiszteletének egyes cselekményeiben: amikor a hívek megvallják bűnös voltukat, és Isten és testvéreik bocsánatáért esdekelnek, amint ez a bűnbánati cselekményekben az Isten igéjének hirdetésében, az imádságban, a szentmiseáldozat bűnbánati cselekményeiben történik.

A bűnbocsánat szentségében pedig a hívek „elnyerik Isten irgalmas szeretetéből az ellene elkövetett bűnök bocsánatát, ugyanakkor kiengesztelődnek az Egyházzal, amelyen vétkeikkel sebet ejtettek, az Egyház pedig szeretetével, példájával és könyörgéseivel megtérésükön fáradozik.

Kiengesztelődés Istennel és az Egyházzal

5. A bűn Isten megsértése, amely megszakítja a vele való barátságot. A megtérés tehát „végeredményben arra irányul, hogy megszeressük Istent, és magunkat neki teljesen átadjuk”. A bűnös tehát a könyörülő Isten irgalmából a megtérés útjára lép, és odafordul az Atyához, aki „előbb szeretett minket” (1 Jn 4, 19), Krisztushoz, aki önmagát adta értünk, és a Szentlélekhez, aki bőségesen kiáradt ránk.

Ámde, „az isteni akarat titokzatos és jóságos műve, hogy az emberek természetfeletti kapcsolatban vannak egymással. Egynek bűne a többieknek is árt, mint ahogy egynek szent volta a többieknek is javára válik”. Ezért a megtérés mindig magával hozza a kiengesztelődést a testvérekkel, akiknek a bűn mindig kárára van.

Sőt az igazságtalanságot az emberek gyakran közösen követik el. Éppen ezért a bűnből való megtérésben is segíteniük kell egymást, hogy miután a büntől Krisztus kegyelmével megszabadultak, minden jóakarátú emberrel közösségben munkálják az igazságosságot és a békét a világban.

A bűnbocsánat szentsége és részei

6. Ha Krisztus tanítványa vétkezett, de a Szentlélek indítására a bűnbocsánat szentségéhez járul, mindenekelőtt teljes szívével Istenhez kell fordulnia. Ez a belső, szívbeli megtérés felöleli az őszinte bűnbánatot és az élet megújításának szilárd elhatározását. Ez fejeződik ki a bűnöknek az Egyház színe előtt való bevallásában, a kellő elégtétel vállalásában és az élet megjavításában; Isten pedig az Egyház által adja meg a bűnbocsánatot, amely a papok szolgálata által valósul meg.

a) A bánat

A megtérőnek mindenképp előtte bűneit kell megbánnia. Bánata: „a lélek fájdalma, az elkövetett bűn elutasítása azzal az elszánt akarattal, hogy többé nem vétkezik”. Krisztus országába ugyanis csak a „metanoiá”-val, a megtéréssel léphetünk, vagyis az ember egész benső világának megváltoztatásával, amellyel gondolkodásmódját, ítéletalkotását, életét Isten azon szentségétől és szeretetétől indítva kezdjük átalakítani, amelyet Fiában nyilatkoztatott ki, és amelynek teljességében minket is részesített (vö. Zsid 1, 2; Kol 1, 19, és egyéb helyeken; Ef 1, 23 és egyéb helyeken). Ettől a szívbeli töredelemről függ a megtérés valódisága. Ugyanis az Istenhez való fordulásnak át kell alakítania az ember belső világát, hogy őt napról-napra megvilágosítsa, és Krisztus képévé formálja.

Error! Style not defined.

b) A bűnvallomás

A bűnbocsánat szentségéhez tartozik a bűnök megvallása, amely Isten előtti önismeretünkől és bűneik miatti bánatunkból fakad. Szívünk eme belső átvizsgálása és külső vádolása azonban történjék Isten irgalmas szeretetének fényében. A bűnvallomás pedig megköveteli a megtérőtől, hogy akarja megnyitni szívét Isten szolgája előtt, akiben viszont legyen meg az a lélek szerinti ítélőképesség, amellyel Krisztus helyetteseként a feloldozó hatalom birtokában kihirdeti a bűnök megbocsátását vagy megtartását.

c) Az elégtétel

Az igazi megtérés a bűnök jóvátételével, az élet megjavításával, valamint az okozott kár megtérítésével lesz teljessé. Az elégtétel mibenléte és mértéke az egyes bűnbánóktól függjön, hogy mindegyik helyreállíthassa az általa megsértett rendet, és hibájának gyógyítására megfelelő orvosságot kapjon. Szükséges továbbá, hogy a büntetés valóban a bűn orvoslására szolgáljon, és az életet valamiképpen megújítsa. Így a megtérő felejtí azt, „ami mögötte van” (Fil 3, 13), ismét belekapcsolódik az üdvösség szent misztériumába, és arra törekszik, ami még előtte áll.

d) A feloldozás

A bűnösnek, aki a szentségi bűnvallomásban az Egyház szolgája előtt megtérésének bizonyosságát adta, Isten a feloldozás külső jele által bocsátja meg bűneit, és így jön létre a bűnbocsánat szentsége. Mivel a jelen üdvrendben Üdvözítő Istenünk emberszeretete és jósága látható módon lett nyilvánvalóvá számunkra, Isten látható jelekben akarja nekünk megadni az üdvösséget, illetve a megszegett szövetséget megújítani velünk.

Így tehát a bűnbocsánat szentségében az Atya magához fogadja hozzá visszatérő fiát; Krisztus vállára veszi elveszett bárányát, és visszaviszi aklába; a Szentlélek pedig újraszenteli templomát, illetve teljesebben lakik benne. Mindez végül abban mutatkozik meg, hogy az ember újra, illetve nagyobb buzgósággal vehet részt Isten asztalának közösségében, midőn Isten Egyháza nagy örömmel lakomát ül messziről visszatért fiával.

Ennek a szentségnek szükségessége és használata

7. Amint a bűn sok és különféle sebet üt az egyén és a közösség életén, úgy más és más lesz az orvoslás módja is, amelyet a megtérés nekünk felkínál. Akik súlyos bűn miatt kiszakadtak az Istennel való szeretetközösségből, a bűnbocsánat szentsége által visszakapják az elvesztett életet. Akik pedig bocsánatos bűnbe esnek, napról-napra tapasztalván gyarlóságukat, a bűnbánati cselekményekben való ismételt részvétel révén erőre kapnak, hogy eljussanak Isten Fiainak teljes szabadságára.

a) Hogy a bűnbocsánat szentségének üdvösségszerző hatását a hívő elnyerhesse, az irgalmas Isten rendelkezése szerint, minden egyes súlyos bűnét, melyre lelkiismeretének megvizsgálása után emlékezik, köteles papnak meggyónni.

b) Továbbá, ennek a szentségnek gyakori és buzgó felvétele a bocsánatos bűnök leküzdésére is felette hasznos. Ez ugyanis nem valami szertartás pusztá ismételtetése, nem is lélektani gyakorlat, hanem állandó törekvés a keresztségben nyert kegyelmi állapot tökéletesítésére, hogy amint testünkön Krisztus halálát hordozzuk szüntelen, úgy Krisztus élete is egyre nyilvánvalóbbá legyen bennünk. Az ilyen gyónásokban a megtérők, akik bocsánatos bűnökről vádolják magukat, főleg arra törekedjenek, hogy mind teljesebben hasonuljanak Krisztushoz, és mind gondosabban kövessék a Szentlélek szavát.

Hogy pedig az üdvösségnek ez a szentsége valóban kifejthesse hatékonyságát Krisztus híveiben, szükséges, hogy egész életük tápláló gyökerévé válják, és ösztönözze őket Isten és testvéreik mind buzgóbb szolgálatára.

Ennek a szentségnek a kiszolgáltatása tehát az Egyháznak mindig olyan tette, mellyel hitét hirdeti, a Krisztus által nyert szabadságért hálát ad Istennek, életét pedig lelki áldozatul ajánlja fel Isten dicsőségére és magasztalására, és így egyre közelebb jut a Krisztussal való találkozáshoz.

III. Feladatok és szolgálatok a megtérő kiengesztelődésében*A közösség szerepe a bűnbánati cselekményben*

8. Az egész Egyház mint papi nép különféle módon gyakorolja a kiengesztelődés művét, amelyre az Úrtól megbízatást kapott. Nemcsak a megtérésre hív Isten ígéjének hirdetésével, hanem közben

Error! Style not defined.

is jár a bűnösökért, továbbá anyai gonddal és szorgoskodással segíti a bűnöst, hogy bűneit felismerje, megvallja, és elnyerje Isten irgalmát, mert egyedül Isten bocsáthatja meg a bűnöket. Ezen felül a bűnbánó megtérésének és feloldozásának eszköze is maga az Egyház lesz – az apostolokra és azok utódaira Krisztus által rá bízott szolgálat révén.

9. A bűnbocsánat szentségének kiszolgáltatója

a) A bűnbocsánat szentségének szolgálatát az Egyház a püspökök és a papok által gyakorolja, akik Isten ígéjének hirdetésével megtérésre szólítják fel a híveket, Krisztus nevében és a Szentlélek erejével pedig tanúsítják és megadják nekik a bűnök bocsánatát.

Az áldozópapok ezt a szolgálatot a püspökkel egységben teljesítik, aki a bűnbánati fegyelem ellenőrző irányítója; és részesülnek az ő hatalmában és megbízásában.

b) A bűnbocsánat szentségének illetékes kiszolgáltatói a papok, akik az egyházi törvények szerint jogosultak a feldolgozásra. A halálveszedelemben forgó megtérőket minden pap érvényesen és megengedetten feloldozhatja, még ha gyóntatásra nincs is felhatalmazva.

10. Ennek a szolgálatnak lelkipásztori gyakorlása

a) Hogy a gyóntató e tisztét előírás szerint és hűségesen betölthesse, ismernie kell az emberek bűneit és gyarlóságait; gyógyításukra a megfelelő eszközöket alkalmaznia; bírói feladatát bölcsen gyakorolnia, és a szükséges tudást és okosságot – az Egyház tanítóhivatalának útmutatása szerint – állandó tanulással, de főleg sok-sok imádsággal, megszereznie. A szellemek megkülönböztetése ugyanis nem más, mint az emberszívekben működő isteni tevékenység mélyreható ismerete, a Szentlélek ajándéka és a szeretet gyümölcse.

b) A gyóntató mindig álljon készségesen a hívek szolgálatára, hogy gyónásukat meghallgassa, valahányszor a hívek ésszerűen kérik.

c) Amikor a gyóntató a megtérő bűnöst fogadja, és az igazság világosságára vezeti, az atya tisztében jár el: Isten atyai szívét tárja fel, és Krisztust, a jó Pásztort képviseli. Emlékezzék arra, hogy annak a Krisztusnak a feladata van rábízva, aki az emberek üdvözítésére a megváltás művét határtalan szeretettel teljesítette, és jelen van a szentségekben.

d) a Gyóntatónak tudnia kell, hogy testvére lelkiismeretének titkait, mint Isten szolgálja ismerte meg, és ezért hivatalánál fogva a legszigorúbb szentségi titoktartásra van kötelezve.

A megtérő

11. Ebben a szentségben a megtérő hívő közreműködésének igen nagy jelentősége van.

Amikor ugyanis kellő előkészület után ezt a Krisztus által rendelt üdvös gyógymódot igénybe veszi, és meggyónja bűneit, cselekedetei által ő is közreműködik a szentség létrejöttében, amely a gyóntatónak Krisztus nevében mondott feloldozó szavaival lesz teljessé.

Így tehát a hívő, amikor életében megtapasztalja és hirdeti Isten irgalmas szeretetét, a pappal együtt végzi az – így önmagát is megújító – Egyház istentiszteleti cselekményét.

IV. A bűnbocsánat szentségének kiszolgáltatása

[...]

A) Egy megtérő kiengesztelődésének szertartása

A pap és a megtérő előkészülete

15. A szentség kiszolgáltatására a pap, illetve annak felvételére a megtérő elsősorban imádsággal készüljön fel! A pap hívja segítségül a Szentlelket, hogy tőle világosságot és szeretetet kapjon; a megtérő pedig Krisztus példájának és parancsainak tükrében vizsgálja meg életét, és kérje Istentől bűnei bocsánatát!

Hogyan fogadjuk a megtérőt?

16. A pap testvéri szeretettel fogadja a megtérőt, és a körülményekhez mérten köszöntse szívélyes szavakkal! Ezután a megtérő keresztet vet magára, és közben mondja: Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében. Ámen. Ezt a pap is megteheti vele együtt. Ezután a pap néhány szóval buzdítsa

a megtérőt Isten iránti bizalomra. A megtérő tájékoztassa röviden személyi körülményeiről a gyóntatót, amennyiben az nem ismeri őt. Mondja meg, hogy mikor gyónt utoljára, milyen nehézségei vannak a keresztény élet megvalósításában, és mindazt, amit a gyóntatónak jó tudnia szolgálatának gyakorlásában.

Isten igéjének olvasása

17. Majd a pap vagy maga a megtérő megfelelő szentírási szöveget olvas. Ez történhetik a gyónásra való előkészület során is. Isten igéje ugyanis megvilágosítja a hívőt a bűnök helyes megismerésére, megtérésre hív, és bizalomra indít Isten irgalmas szeretete iránt.

A bűnök megvallása és az elégtétel elfogadása

18. Ezután a megtérő megvallja bűneit. Ahol ez szokás, kezdheti gyónását az általános bűnvallomással: Gyónom a mindenható Istennek... Ha szükséges, a pap segítse a megtérőt gyónása teljességére; buzdítsa továbbá, hogy bánja meg őszintén minden bűnét, amelyekkel Istent megsértette. Végül pedig alkalmas tanácsokkal segítse rá, hogy új életet kezdjen, és ha szükséges, oktassa a keresztény élet kötelességeire.

Ha pedig a megtérő másnak kárt okozott, mást megbotránkoztatott, a gyóntató bírja rá, hogy mindezt kellő módon jóvátegye.

Végül a pap a megtérőnek elégtételt szab ki, amely ne csak a múlt jóvátétele legyen, hanem egyben segítse az új életben, és adjon orvoslást a gyarlóságra. Tehát a lehetőséghez képest álljon arányban az elkövetett bűnök súlyosságával és természetével. A jóvátétel alkalmas módja lehet az imádság, az önmegtagadás, főleg pedig a felebaráti szeretet gyakorlása és az irgalmasság cselekedetei. Ezek által lesz ugyanis nyilvánvalóvá, hogy a bűnök és bocsánatnak közösségi vonatkozása is van.

A megtérő imája és a feloldozás

19. Ezek után a megtérő kifejezi bűnbánatát és életének megújítására való komoly szándékát valamely imádság által, amelyben a mennyei Atya bocsánatát kéri. Hasznos, ha az imádság a Szentírás szavaiból van megszerkesztve.

Miután a megtérő elmondta imáját, a gyóntató a két kezét, vagy legalább a jobbját a megtérő feje fölé terjeszti, elmondja a feloldozás szövegét, amelynek lényeges szavai: „Én feloldozlak téged bűneidről az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében.” Míg a befejező szavakat mondja, keresztet vet a megtérőre. A feloldozási formula (vö. 46. szám . o.) jelzi, hogy a megtérő a mennyei Atya irgalmas szeretetéből nyeri el a kiengesztelődést, rámutat a bűnös kiengesztelődésének és Krisztus húsvéti misztériumának kapcsolatára, hangsúlyozza, hogy a bűnök megbocsátása a Szentlélek ajándéka, és végül rávilágít e szentség közösségi vonatkozására az Egyházban, ami abban áll, hogy az Istennel való kiengesztelődést az Egyház szolgálata által kérjük és kapjuk.

Isten dicsőítése és a megtérő elbocsátása

20. A megtérő, bűnei bocsánatát elnyervén, Isten irgalmas szeretetét magasztalja, és a Szentírásból vett rövid idézettel dicsőíti őt. A pap végül békében elbocsátja.

A megtérő pedig elmélyíti megtérését, amit azzal fejez ki, hogy életét Krisztus evangéliuma szerint megújítja, és az Isten iránti szeretettel egyre jobban eltölti, mert „a szeretet sok bűnt eltakar” (1 Pt 4,8).

Rövidebb szertartás

21. Ha a lelkipásztori szükség úgy kívánja, a pap elhagyhatja vagy megrövidítheti a szertartás néhány elemét. Ám soha nem maradhat el a bűnök megvallása, az elégtétel elfogadása, felszólítás a bűnök megbánására (44.sz.), a feloldozási és az elbocsátási formula. Halálveszedelemben elég, ha a pap a feloldozás lényeges szavait mondja el: „Én feloldozlak téged bűneidről az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében.”

B) Több megtérő kiengesztelődésének szertartása egyéni bűnvallomással és feloldozással

22. Amikor több megtérő kívánja egy időben a szentségi kiengesztelődést elnyerni, illő, hogy előkészületül igeliturgián vegyenek részt.

Az igeliturgián azok is részt vehetnek, akik máskor fognak gyónni. Az igeliturgián való részvétel kiemeli a megtérés közösségi jellegét. A hívek együtt hallgatják Isten szavát, amely Istennek irgalmas szeretetét hangsúlyozza, és a megtérésre hívja őket; illetve mérlegelik életüknek Isten igéjével való összhangját, és közös imádsággal segítik egymást. Miután egyenként megvallották bűneiket, és elnyerték a feloldozást, mindnyájan együtt magasztalják Istent, aki ilyen nagy tetteket vitt végbe népe javára, amelyet szent Fia vére hullásával szerzett vissza magának.

Mindig legyenek jelen szükséges számban papok, hogy az arra alkalmas helyeken meghallgassák a megtérők bűnvallomását, és őket a kiengesztelődésre vezessék.

Bevezető szertartás

23. Miután a hívek összegyűltek, a bűnbánati szertartás lehetőleg alkalmas énekkel kezdődjék. Ezután a pap köszönti az egybegyűlteket. Ő maga, vagy a szertartás vezetésével megbízott más személy, ha szükséges, röviden bevezeti a szertartást, és elmondja annak menetét. Majd felszólítja az egybegyűlteket az imádságra, és rövid csend után elimádkozza a Könyörgést.

Igeliturgia

24. A bűnbocsánat szentség e kezdődjék Isten igéjének meghallgatásával, mert Isten az ő igéje által hív minket a megtérésre és szívünk teljes Istenhez fordítására. Egy vagy több olvasmányt választhatunk. Ha több olvasmány szerepel, az egyes olvasmányok közé zsoltárt vagy más alkalmas éneket, esetleg csendet iktassunk, hogy Isten szavát jobban megérthessük, és az a szív mélyére hatoljon. Ha csak egy olvasmány szerepel, vegyük az evangéliumból!

Elsősorban olyan olvasmányokat válasszunk, melyekben:

- a) Isten szava megtérésre és a Krisztushoz való egyre tökéletesebb hasonulásra hívja az embert;
- b) kifejezésre jut, hogy a kiengesztelődés szent ténye Krisztus halála és feltámadása révén, valamint a Szentlélek ajándéka által jön létre;
- c) lelkiismeretünk megvilágítására és megvizsgálására tanítást kapunk arról, hogy Isten hogyan ítéli meg a jót és a rosszat az ember életében.

25. A szentbeszéd alapuljon a Szentírás szövegén! A megtérőket vezesse lelkiismeretük megvizsgálására, a bűntől való elfordulásra, valamint az Istenhez való odafordulásra! Emlékeztesse az egybegyűlteket arra, hogy a bűnös nemcsak Isten ellen, hanem embertestvérei és a közösség, sőt saját maga ellen is vétkezik bűne elkövetésével. Ajánlatos tehát a szentbeszédben szólni:

- a) Isten végtelenül irgalmas szeretetéről, amely meghaladja bűneinket, és újra meg újra hív a megtérésre;
- b) a szívből fakadó belső megtérés szükségességéről, amely képessé tesz arra is, hogy jóvátegyünk a bűn által okozott károkat;
- c) a kegyelem és a bűn közösségi vonatkozásáról, mivel az egyes tagok cselekedetei bizonyos módon kihatnak az Egyház egész testére;
- d) az elégtételről, amely Krisztus elégtételéből nyeri erejét, és a bűnbánati cselekedeteken kívül elsősorban a valódi Isten- és emberszeretet gyakorlását is megköveteli.

26. A szentbeszéd befejeztével adjunk időt arra, hogy a jelenlevők csendben megvizsgálhassák lelkiismeretüket, és szívükben töredelmes bánatot indíthassanak. Akár maga a pap, akár a szerep vagy a szertartás vezetésével megbízott más személy tömören megfogalmazott mondatok vagy litániaszerű könyörgés által segítse ebben a megtérőket, alkalmazkodva korukhoz és állapotukhoz stb.

Ha megfelelőnek látszik, a közös lelkiismeret vizsgálat és a bűnbánat-felindítás helyettesítheti a szentbeszédet, de ebben az esetben nyilvánvalóan az előzőleg felolvasott szentírási szövegből kell kiindulni.

A kiengesztelődés szertartása

27. A szerep, vagy más megbízott személy felszólítására a jelenlevők mindnyájan letérdelnek vagy meghajolnak, és elmondják az általános bűnvallomást (pl. a misében használt közgyónást: Gyónom a mindenható Istennek...); majd állva, az alkalomnak megfelelő litániaszerű könyörgést mondanak vagy énekelnek, amely fejezze ki a bűnök megvallását, a szívbeli töredelmes bánatot, a bűnbocsánat kérését és az Isten irgalmas szeretetébe vetett bizalmat. Végül elmondják az Úr imádságát, amit sohasem szabad elhagyni.

28. A Miatyánk után a gyóntató atyák a gyónásra kijelölt helyekre mennek. A megtérők felkeresik a kiválasztott lelkiatyát, megvallják bűneiket, és megkapván a kellő elégtétel, feloldozást nyernek az egy megtérő kiengesztelődésének szertartása szerint.

29. A szentgyónások meghallgatása után a gyóntatók visszatérnek helyükre, ahol a szertartás első részében voltak. A szertartás vezetője felszólítja a jelenlevőket hálaadásra, amely által magasztalják Isten irgalmas szeretetét. Ezt zsoltár vagy dicsőítő ének, vagy litániaszerű könyörgés imádkozásával fejezik ki. A szertartást a pap könyörgéssel fejezi be, melyben Istent magasztalja irántunk tanúsított nagy szeretetéért.

A nép elbocsátása

30. A hálaadás után a pap megáldja a híveket, majd ő maga vagy a szerpap elbocsátja az egybegyűlteket.

[...]

V. A bűnbánati liturgiák

A bűnbánati liturgiák jellege és felépítése

36. A bűnbánati liturgiák Isten népének összejövetelei, hogy hallgassák Isten igéjét, amely megtérésre és életünk megújítására hív; valamint az arról szóló tanítást, hogy Krisztus halála és feltámadása által megszabadulunk a bűntől. E szertartások belső felépítése azonos az igeliturgia menetével, mint ahogyan az a „Több megtérő kiengesztelődésének szertartása” előterjeszti.

Célszerű tehát, hogy a bevezető részek (ének, a nép üdvözlése, és a Könyörgés) után a Szentírásból egy vagy több olvasmány hangozzék el, énekek, zsoltárok vagy csend közbeiktatásával. Az olvasmányokat szentbeszédben fejtjük ki, és alkalmazzuk is az egybegyűlt hívek számára. Lehet a szentírási szövegek előtt vagy után az egyházatyák vagy más írók műveiből is felolvasni olyan részleteket, amelyek a közösséget vagy az egyes embert segítik a bűn helyes felismerésére, az igazi szívbeli töredelemre, vagyis a megtérésre.

A szentbeszéd és az Isten igéjéről való elmélkedés után célszerű, hogy az egybegyűlték egy szívvel-lélekkel közösen imádkozzanak. Az imádság formája lehet akár litániaszerű, akár egyéb, csak vegyen részt benne az egész közösség. Végül mondják el mindig az Úr imádságát, hogy mennyei Atyánk „bocsássa meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek,... és szabadítson meg minket a gonosztól”. A pap vagy az összejövetel vezetésével megbízott személy elmondja a befejező könyörgést, és elbocsátja a népet.

A bűnbánati liturgiák haszna és jelentősége

37. Ügyelni kell arra, hogy a hívek a bűnbánati liturgiát össze ne tévesszék a bűnbocsánat szentségével. Ezek a bűnbánati liturgiák nagyon hasznosak a megtérés és a lelki megtisztulás elősegítésére.

A bűnbánati liturgiák rendezése különösen alkalmas arra, hogy

- a bűnbánat szellemét ébren tartsuk a keresztyén közösség tagjaiban;
- segítsük a hívek előkészületét azokra a szentgyónásokra, amelyeket később, a nekik alkalmas időben egyenként végezhetnek el;
- a gyermekeket ráneveljük arra, hogy fokozatosan ráébredjenek a bűn szerepére az emberi életben, és hogy a bűntől megszabadulhatunk Krisztus által;
- a keresztségre készülőköt segítsük Istenhez való fordulásukban.

Különösen hasznosak továbbá a lelkek számára a bűnbánati liturgiák olyan körülmények között, amikor pap hiányában a megtérők nem kaphatnak szentségi feloldozást. Hozzásegítenek ugyanis a szeretetből fakadó tökéletes bűnbánathoz, amellyel a hívek a szentségi gyónás őszinte vágyában elnyerhetik Isten kegyelmét.

VI. A szertartások módosítása a különböző vidékeknek és körülményeknek megfelelően

A bűnbocsánat szertartásai

I. Egy megtérő kiengesztelődésének szertartása

Fogadás. „Jóindulattal és barátságosan”, keresztvetés, jókívánság (pl.: Isten, akinek világossága felragyogott szívünkben, adja meg neked, hogy igazán belásd bűneidet, és felismerd az ő irgalmas szeretetét!”

Szentírási részlet (tetszés szerint).

Bűnök megvallása, jó tanács, elégtétel kiszabása.

A megtérő imája és a feloldozás.

Isten dicsőítése és a megtérő elbocsátása.

II. Több megtérő kiengesztelődésének szertartása egyéni bűnvallomással és feloldozással

Bevezető szertartás (ének, köszöntés, bevezető szavak, kollekta)

Igeliturgia (olvasmányok, zsoltár, homília + lelkiismeret-vizsgálat, a pap segítheti, vezetheti)

A kiengesztelődés szertartása

Általános bűnvallomás a bűnbánat felindítására (Confiteor és egy litániás könyörgéssor, Miatyánk és zárókönyörgés)

Egyéni bűnbevallás és feloldozás (külön-külön egy-egy papnál, de nincs bevezető csak bűnbevallás, jótanács, elégtétel és feloldozás)

Isten irgalmának dicsőítése (a végén közösen Magnificat v. zsoltár, majd könyörgés)

Záróáldás és elbocsátás

III. Több megtérő kiengesztelődésének szertartása általános bűnvallomással és feloldozással

Magyarországon jelenleg nincs rá szükség, tilos.

IV. A kiengesztelődés szertartásában felhasználható különböző szövegek

V. Függelékek

I. Feloldozás egyházi fenyíték alól, Felmentés a szabálytalanság alól

II. Minták a bűnbánati liturgiákhoz

III. Minta a lelkiismeretvizsgálathoz

A betegek kenetének liturgiája**Szertartáskönyvek***Kiadásai*

Rituale Romanum. Ordo unctionis infirmorum eorumque pastoralis curae, Typis Polyglottis Vaticanis 1972.

A betegek kenete és a lelkipásztori betegellátás szertartása, MKPK, Budapest 1974.

Betegellátó könyv, OLT-SzIT, Budapest 1977¹; 1992³. [Kis alakú praktikus könyv, alkalmazott szertartásokkal, pl. folyamatos szertartással normál esetre is.]

Felépítése

Az MKPK előszava

Az Istentiszteleti Kongregáció határozata a szertartáskönyv kiadásához (1972).

VI. Pál pápa apostoli rendelkezése a betegek kenetének szentségéről *Sacram Unctionem infirmorum* (A betegek szent kenetéről) kezdettel (1972).

Az Istentiszteleti Kongregáció jóváhagyása és megerősítése a magyar kiadáshoz (1974).

Előzetes tudnivalók

I. Az ember betegsége és annak értelme az üdvösség misztériumában

1. Az embernek mindig is egyik legkomolyabb problémája a fájdalom és a betegség volt. A keresztyén ember ezt szintén érzi és tapasztalja, de őt a hit fénye rávezeti és segíti a szenvedés misztériumának mélyebb megértésére és a fájdalmak hősiebb elviselésére. Krisztus Urunk szavából nemcsak megismeri, hogy mit jelent és mit ér a betegség az egyén és a világ üdvössége szempontjából, hanem arra is ráébred, hogy Krisztus szereti a betegeket, hiszen életében sok beteget meglátogatott, és meg is gyógyított.

2. Bár a betegség az ember bűnös voltával szorosan összefügg, többnyire mégsem tekinthető az egyéni bűnök isteni büntetésének (Jn 9, 36). Ezen felül maga a bűntelen Krisztus – Izajás próféta írásait beteljesítve – kinszenvedésében mindenféle sebet magára vett, és minden ember szenvedésével közösséget vállalt (vö. Iz 53, 4-5). Azóta is bennünk, az ő tagjaiban, ő szenved és gyötördik nehéz óráinkban. Ezek a szenvedések azonban pillanatnyinak és könnyűnek tűnnek az örök dicsőséghez mérve, melyet általuk szerzünk meg (2 Kor 4, 17).

3. Az Isten gondviselő terve az, hogy az ember keményen harcoljon minden betegség ellen, és testi egészségét is szorgalmas gonddal ápolja avégett, hogy a társadalomban és az Egyház közösségében feladatát teljesíthesse; de ugyanakkor arra is mindenkor készen kell állnia, hogy a világ üdvére kiegészítse azt, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, miközben sóvárogva várja a teremtett világ fölszabadulását Isten fiainak dicsőséges szabadságára (vö. Kol 1, 24; Róm 8, 19-21).

A betegek hivatása továbbá az Egyházban tanúságtételükkel figyelmeztetni felebarátaikat arra, hogy a lényeges és természetfeletti dolgokat el ne felejtsek, és megmutatni, hogy a halandó emberi élet Krisztus Urunk halálának és feltámadásának misztériuma által megváltásra szorul.

Nemcsak a betegnek kell küzdenie a betegség ellen, hanem az orvos és mindenki, aki a betegekkel bármi címen kapcsolatban áll, törekedjék mindent megtenni, megpróbálni és kikísérletezni, ami a betegek testi-lelki megkönnyebbülését elősegíti. Ezáltal Krisztus szavát teljesítik, aki megparancsolta, hogy a betegeket meglátogassák; és ezzel mintegy az egész embert rábízta a beteggondozókra, hogy fizikai eszközökkel és lelki erőforrásokkal egyaránt a betegek segítségére legyenek.

II. A betegek szentségei

A) A betegek kenete

5. Urunk gondjaiba vette a betegeket, és a híveknek is megparancsolta testi-lelki gondozásukat. Erről épp eléggé tanúskodnak az evangéliumok, de főképpen a kenet szentsége, amelyet ő maga alapított, Szent Jakab apostol levele által pedig kihirdetett. Az Anyaszentegyház ezért szokta szenvedő tagjait a megkenés és a papok imádsága által a szenvedő és megdicsőült Úrnak ajánlani, hogy őket megkönnyítse és meggyógyítsa (vö. Jak 5, 14-16). Sőt buzdítja a betegeket, hogy önként vállalják a közösséget Krisztus szenvedésével és halálával (vö. Róm 8, 17), és így mozdítsák elő Isten népének javát.

A súlyosan beteg embernek ugyanis Isten különleges kegyelmére van szüksége, hogy szorongásoktól fojtogatva el ne csüggedjen, és kísértésektől gyötörve hitében meg ne rendüljön. Krisztus Urunk ezért beteg híveit a szentkenet szentségével, mint legszilárdabb védőbástyával erősíti meg. A szentség kiszolgáltatása abban áll, hogy az Egyház papjai kezüket a betegek

teszik, hittel imádkoznak, és megszentelt olajjal megkenik őket. Ez a szertartás jelzi és meg is adja a szentség kegyelmét.

6. Ez a szentség a Szentlélek kegyelmét adja a betegeknek. Ez a kegyelem az egész embert segíti az üdvösségre, felszítja Istenbe vetett bizalmát, megerősíti a gonosz lélek kísértéseivel és a halálfélelemmel szemben úgy, hogy bajait nemcsak elviselni képes erős lélekkel, hanem azokat le is küzdheti, és így az egészségét is visszaszerzi – ha az lelkének üdvösségére válik. Ha szükséges, megadja a bűnök bocsánatát, és tökéletessé teszi a keresztény bűnbánatot.

7. A szentkenet szentségében a hit fejeződik ki, minthogy a hitből fakadó imádsággal van egybekötve (Jak 5, 15). Elsősorban ezt a hitet kell felindítania a szentség kiszolgáltatójának, de még inkább a szentség felvevőjének. A beteg ugyanis a saját hite és az Egyház hite által üdvözü. Ez a hit Krisztus halálára és feltámadására irányul, amelyből a szentség hatékonysága ered. Előre is tekint az eljövendő országban, melynek ez a szentség a záloga.

a) Kik a felvevői a betegek kenetének?

8. A Jakab-levél szerint azért kell a betegeket megkennünk, hogy megkönnyebbüljenek és üdvözüljenek általa. Minden igyekezetünkkel azon legyünk tehát, hogy a szentséget felvegyék mindazok a hívek, akik betegségük vagy öreg koruk miatt súlyosan gyengélkednek.

Ami a gyengélkedés súlyos voltának megítélését illeti, elég a józan valószínűség. Nem kell aggályoskodni; az orvos véleményét kikérni azonban jó, ha van rá mód.

9. A szentség megismételhető, ha a beteg a szentség felvétele után meggyógyult; de megismételhető ugyanabban a betegségben is, ha a beteg állapota rosszabbra fordul.

10. Sebészeti beavatkozás (műtét) előtt a szentkenet feladható, valahányszor veszélyes betegség miatt operálják a beteget.

11. Öregek is fölvehetik a szentkenet szentségét, ha erejük fogytán van; még ha nincs is különösebben veszélyes betegségük.

12. Gyermeknek is feladhatjuk a szentkenetet, ha már annyira értelmesek, hogy a szentség megerősítheti őket.

13. Az iskolai, templomi és családi hitoktatásban arra kell nevelni a híveket, hogy ők maguk kérjék a szentkenetet, mégpedig mihelyt alkalom kínálkozik; és azt teljes hittel és áhítattal fogadják. A szentség halogatásának rossz szokását ne tűrjék! Aki betegek körül foglalatatoskodik, azt ki kell oktatni a szentség természetéről.

14. Eszméletlen betegek is feladható a szentkenet szentsége, ha feltételezhető, hogy józan ésszel kérte volna.

15. Ha már meghalt a beteg, akihez a papot hívták, a pap imádkozzék a halottért, hogy Isten megbocsássa bűneit, és fogadja be országába; a halottnak azonban ne adja föl a szentkenetet! Ha kétsége van, vajon igazán meghalt-e a beteg, feltételesen feladhatja neki a szentséget (lásd 135.sz.).

b) A szentkenet kiszolgáltatója

16. A szentkenet kiszolgáltatója egyedül a pap. Rendes kiszolgáltatója a püspök, továbbá a plébános és káplánjai, valamint az olyan pap, aki meg van bízva, hogy törődjék a kórházban fekvő betegekkel vagy elaggottakkal; végül a papi jellegű szerzetes közösségek elöljárói.

17. Ezek feladata a betegeket és környezetüket szerzetesek és világiak segítségével a szentség felvételére alkalmasan előkészíteni, továbbá a betegeknek a szentséget föladni.

A helyi Ordinárius feladata, hogy megállapítsa a szertartás rendjét, ha esetleg különböző plébániák vagy kórházak betegei a szentkenet felvételére egy helyre összegyűlnek.

18. Más papok is kiszolgáltathatják a szentkenet szentségét a 16. számnál felsoroltak beleegyezésével. Szükség esetén elég, ha a beleegyezést feltételezve utólag értesítik a plébánost vagy a betegek lelkészét a szentség kiszolgáltatásáról.

19. Ha két vagy több pap van jelen ugyanannál a betegnél, megtehetik, hogy az egyikük mondja az imádságokat, és végzi a megkenést formulájával együtt, a többi részt megoszthatják egymás között. Egyik mondhatja a bevezető szertartást, a másik olvassa a szentírási olvasmányt, a harmadik az invokációkat és az intelmeket. Ezen felül a kézzel való megkenésben mindegyikük részt vehet.

c) A szentkenet kiszolgáltatásának kellékei

20. A szentség anyaga az oliva-olaj vagy esetleg másféle növényi olaj.

Error! Style not defined.

21. A betegek szentségében használt olajat erre a célra szentelje meg a püspök vagy az a pap, akinek a jog vagy a Szentszék engedélye alapján erre felhatalmazása van.

A betegek kenetének olaját a püspökön kívül jog szerint megáldhatja:

a) aki a jogban megyésfőpásztornak számít;

b) komoly szükség esetén bármely pap.

A betegek olaját rendszerint nagycsütörtökön áldja meg a püspök.

22. Ha a pap (a 21 b. szerint) a szertartás közben áldja meg az olajat, akkor az olajat vagy magával hozza, vagy a háziak készítik elő valami megfelelő edényben. Ami a megáldott olajból a szertartás után megmarad, azt vattába itatva égessük el!

Ha akár püspök, akár áldozópap által már előre megáldott olajat használ a pap, azt valami edényben hozza magával, amiben őrzik. Az edény az olaj megőrzésére alkalmas anyagból készüljön; legyen tiszta és akkora, hogy a benne levő vattára elegendő olajat lehessen önteni. Ebben az esetben a pap a szentkenet kiszolgáltatása után visszaviszi az edényt őrzési helyére. Gondoskodjunk, hogy az ilyen olaj meg ne avasodjék, továbbá kellő időnként megújíttassék, akár évente a nagycsütörtöki olajszentelés után, akár gyakrabban is, ha szükséges!

23. A szentség feladásakor a beteg homlokát és mindkét kezét kell megkenni. A kísérő szöveget úgy kell elosztani, hogy első fele a homlok kenését kísérelje, a másik fele pedig a kezékét.

Szükség esetén elég egyetlen kenés a homlokon vagy a beteg sajátos állapota miatt testének bármely részén, de a formulát akkor is teljes egészében el kell mondani.

24. Semmi akadály sincs annak, hogy az egyes népek sajátos gondolkodásmódja vagy ősi hagyománya szerint több kenés is történjék, vagy másutt is megkenjék a beteget. Ezt a helyi szertartáskönyvben bele kell foglalni.

25. A latin szertartású egyházban a szentkenet formulája a következő:

E szent kenet által és nagy irgalmassága szerint
segítsen meg téged az Úr a Szentlélek kegyelmével!

Szabadítson meg bűneidtől,
üdvözítsen téged, és erősítsen meg jószágosan!

B) A szent útravaló

26. A hívő, amikor ebből az életből távozik, Krisztus testének és vérének szent útravalójában részesül, amely a feltámadás záloga az Úr szavai szerint: „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete van, és én feltámasztom őt az utolsó napon” (Jn 6, 54).

A szent útravalót, – ha mód van rá – szentmise keretében szolgáltatassuk ki, hogy a beteg mindkét szín alatt áldozhassék! Így a szent útravalóként vett áldozás különleges módon jelzi a szentmisében ünnepelt misztériumot, vagyis az Úr halálát és az Atyához való távozását.

27. Minden megkeresztelt ember köteles a szent útravalót magához venni, ha áldozni képes. A lelkipásztorok kötelessége örködni, hogy e szentség vétele ne szenvedjen halasztást, hanem a hívek még teljes öntudattal részesüljenek benne. Minden bármi okból halálveszélyben forgó hívő ugyanis köteles szentáldozáshoz járulni.

28. Helyes továbbá, hogy a hívő a szent útravaló kiszolgáltatásakor újítsa meg keresztségi hitvallását. A keresztség által kapta meg a gyermekké fogadást Isten fiai közé, és az örökélet ígéretének társörökösévé vált.

29. A szent útravaló rendes kiszolgáltatói a plébános és káplánjai, a beteggondozó lelkész, és a papi szerzetesközösség főnöke. Szükség esetén bármely pap is adhatja a szent útravalót, a rendes kiszolgáltató legalább föltételezett engedélyével.

Ha nincs pap, a szent útravalót elviheti a szerpap vagy más hívő – akár férfi, akár nő –, akinek a Szentszék meghatalmazásával a püspöktől szabályos megbízatása van a hívek áldoztatására. Ebben az esetben a szerpap ugyanazt a szertartást végzi, mint ami a Rituáléban van, a többiek pedig úgy áldoztassák a beteget, ahogy egyébként áldoztatni szoktak, csupán a szent útravaló saját formuláját helyettesítsék be, amint az a Rituáléban (112.sz.) található.

C. A folyamatos szertartás

30. Folyamatos szertartás is készült rendkívüli eseteket szem előtt tartva, hogy amikor hirtelen rosszullét vagy más egyéb ok miatt a hívő váratlanul halálveszélybe kerül, a bűnbánat, a szentkenet és a szent útravaló szentségeivel minél könnyebben láthassuk el a betegeket.

Error! Style not defined.

Ha azonban a közvetlen halálveszély miatt nincs idő a fent leírt szentségek kiszolgáltatására, először is adjunk alkalmat a betegnek, hogy bűneit legalább általánosságban meggyónhassa, azután részesüljön a szent útravalóban, minthogy ez minden halálveszélyben lévő hívőnek kötelessége, és ha még marad idő, csak ezek után következzen a szentkenet!

Ha azonban betegsége folytán áldozni már képtelen volna, részesüljön a szentkenetben!

31. Ha a beteget meg is kellene bérmálni, akkor a 117., 124., 136. és 137. számok szerint járjunk el!

Halálveszélyben, hacsak a püspök könnyen el nem érhető, vagy törvényesen akadályozva van, jog szerint bérmálhatnak a következők: a plébános és a plébános-helyettesek, távollétükben káplánjaik; az áldozópap; aki szabályszerűen felállított különleges plébániát vezet, valamint az egyéb plébánoshelyettesek (vicarius oconomus, valamint vicarius substitutus és vicarius adjutor). Mindezek távollétében minden áldozópap, akit kánoni büntetés nem sújt.

III. Teendőink a betegek szolgálatában**IV. A püspöki karokat megillető módosítások****V. A szentség kiszolgáltatóját megillető alkalmazások****A betegellátás szertartásai****I. A betegek látogatása és áldoztatása****II. A betegek kenetének kiszolgáltatása**

Bevezető szertartások (benne bűnbánati cselekmény, vagy gyónás)

Igeliturgia

Egyetemes könyörgések

Az olaj megáldása vagy csak hálaadó ima az olajért (ha már megáldott)

A megkenés szertartása (homlok és a két kézfej), majd ima a betegért

Befejezés (Miatyánk és áldás)

III. A szent útravaló

Bevezető szertartások (benne bűnbánati cselekmény, vagy gyónás)

Igeliturgia

A keresztségi hitvallás megújítása

Egyetemes könyörgések

A szent útravaló (Miatyán, Íme az Isten Báránya... – Uram nem vagyok méltó..., áldozás)

Befejező szertartás (könyörgés és áldás)

IV. A szentségek kiszolgáltatásának rendje közvetlen halálveszély esetén

A bűnbánat, a szentkenet és a szent útravaló folyamatos szertartása

V. Bérmálás halálveszély esetén**VI. A haldoklók Istennek ajánlása****VII. Szövegváltozatok****Az egyházi rend****Bevezetés**

A szentelés lényege a kézföltétel és az adott rendhez szükséges szentelő imádság. Ezt még egyéb megvilágító szertartások kísérik. A keleti egyházban és eredetileg nyugaton is ez volt a lényeg, később nyugaton a szerek átadása (evangéliumos könyv, ostya,

Error! Style not defined.

kehely, stb.) is részei lettek a szentelés lényegének, 1947 óta lényege újra csak a kézföltétel és fölszentelő imádság.

Az egyházi rend fokozatai, fölvevői és kiszolgáltatói

Ezt remélem, hogy mindenki tudja, inkább csak kateketikai ötlet a későbbiekre.

Egyházi rendre szenteltek		
<i>Neve</i>	<i>Kiszolgáltatója</i>	<i>Leírása, tevékenysége</i>
Püspök	három püspök szenteli	mindent csinálhat (a liturgiában)
Áldozópap	(megyés-) püspök szenteli	miséző pap, sosem szentelhet egyházi rendre, csak püspöki megbízással bérmálhat
Diakónus	(megyés-) püspök szenteli	a püspök szolgálatára szentelve, szociális munkára (diakónia) misében evangéliumot olvashat, rendes áldoztató, keresztelhet, eskethet de nem szolgáltathatja ki a betegek kenetét
Szolgálatokra avatva		
Akolitus	püspök avatja (szentelmény)	az oltárnál szolgálhat, rendkívüli áldoztató
Lektor	püspök avatja (szentelmény)	hivatalos felolvasó
Egyéb szolgálattelvők		
Sekrestyés		minden háttér
Ministráns		Segédkező, asszisztencia
Felolvasó		
Psalmista		zsoltárénekes
Kommentátor		magyarázza a szertartásokat
Kántor		énekvezető

Szertartáskönyvek

Pontificale Romanum. De Ordinatione Diaconi, Presbyteri et Episcopi, Typis Polyglottis Vaticanis 1968¹.

Pontificale Romanum. De Ordinatione Episcopi, Presbyterorum et Diaconorum, Typis Polyglottis Vaticanis 1990².

A püspök, a pap és a szerep szentelése, OLT, Budapest 1990. [Előzetes tudnivalók és szentszéki jóváhagyás nélkül, átszámozott rubrikákkal.]

A papszentelés szertartása

Az ünnepi, koncelebrált misében az evangélium után következik. A szentelés a püspöki széknél történik, ahol a hívek jól láthatják.

I. A jelöltek kiválasztása

- szólításra jelennel válaszolnak és előlépnek,
- felelős pap kéri a szentelésüket
- a püspök visszakérdez méltóságukról, a pap válaszol (felelősen!)

- a püspök kiválasztja őket a papszentelésre

II. Homília

III. A jelöltek ígérete. A püspök megkérdezi, hogy akar-e:

- szüntelen pap, a püspök munkatársa és a nyáj pásztora lenni,
- az evangéliumot hirdetni és tanítani,
- misézni, szentségeket kiszolgáltatni Isten dicsőségére és a nép megszentelésére,
- a népért az imádság (zsolozsma) kötelezettségét vállalni,
- magát Istennek szentelni és áldozatul adni?

Valamint a püspök az engedelmesség ígértét veszi az előtte térdelő jelöltől, akinek összetett kezét a maga kezébe fogja.

IV. Mindenszentek litániája

V. Kézzrátétel és felszentelő ima

A püspök néma kézfeltétele, majd a jelenlevő papoké is (epiklézis).

Felszentelő ima

VI. Megvilágító szertartások

- Beöltöztetés miseruhába
- Krizmával való megkenés a tenyéren. A Szentlélek fölkenése a nép megszentelésére és az áldozat bemutatására Istennek.
- Paténa ostyával és borral és vízzel bekészített kehely átadása
- Békecsók a püspökkel és a papokkal

A püspök- és diakónusszentelés változatai

A szentelés ugyanígy zajlik, kivéve:

- I. A püspöknél ezt a pápai kinevező irat felolvasása helyettesíti
- V. A kézföltételt a püspökszentelésnél a jelenlevő püspökök végzik, a diakónusszentelésen azonban csak a szentelő püspök.
Püspökszentelésnél a felszentelő ima alatt a szentelendő feje fölött nyitott evangéliumos könyvet tartanak.
- VI. Püspökszentelésnél krizmával a fejét kenik meg. Átadják: evangéliumos könyv és jelvények (pásztorbot, gyűrű, mitra). A püspöki katedrához vezetik.
Diakónusszentelésnél nincs megkenés, az evangéliumos könyvet adják át.

A házasság

Szertartáskönyvek

Kiadásai

Rituale Romanum. Ordo Celebrandi Matrimonium, Typis Polyglottis Vaticanis 1969¹.

Rituale Romanum. Ordo Celebrandi Matrimonium, Typis Polyglottis Vaticanis 1991².

Ordo Celebrandi Matrimonium. A házassáskötés szertartása, MKPK, Budapest 1971.

Római Rítuskönyv. A házasságkötés szertartásának rendje, MKPK, Budapest (kiadás alatt 2002 óta). Az alábbiakban részben ennek szövegeit idézzük.

Felépítése

MKPK előszava (már 1961-ben adtak ki magyar esketési szöveget a Collectio Rituumban, most a római alapján átdolgozott kísérleti kiadás ez, a végleges előtt [34 éve!], benne magyar elemek, mint a stórával való átkötés és az eskü) Szertartások Kongregációjának Határozata

Általános irányelvek és utasítások

I. A házasság szentségének jelentősége és méltósága

1. A házassági szövetség, amelyben a férfi és a nő egymással az egész élet közösségét hozza létre,¹ a teremtésből meríti erejét és szilárdságát, a krisztushívők esetében azonban magasabb méltóságra is emeltetik, mivel az új szövetség szentségei közé tartozik.
2. A házasságot a házassági szövetségkötés hozza létre, vagyis az a visszavonhatatlan, mindkét fél általi beleegyezés, amellyel a házastársak szabadon és kölcsönösen átadják magukat egymásnak és elfogadják egymást. A házastársak teljes hűségét, továbbá a kötelék felbonthatatlan egységét mind a férfi és a nő különleges egyesülése, mind a gyermekek érdeke megköveteli.²
3. A házasság intézménye és a házastársi szeretet viszont a maga természetes lényege alapján az utódok létrehozására és felnevelésére irányul s ezáltal nyeri el mintegy beteljesedve koronáját.³ A gyermekek valóban a házasság legnagyobb ajándékát jelentik, és maguknak a szülőknek a javát is nagy mértékben szolgálják.
4. Az élet és a szeretet legbensőbb közösségét, amelyben a házastársak „már nem két test, hanem egy”,⁴ a Teremtő Isten úgy hozta létre, hogy saját szabályokkal is ellátta és áldásával tette gazdaggá, az egyetlen olyannal, amelyet az áteredő bűn büntetése nem törölt el.⁵ Éppen ezért ez a szent kötelék nem az emberi akarattól függ, hanem a házasság szerzőjétől, aki úgy akarta, hogy annak sajátos javai és céljai legyenek.⁶
5. Krisztus Urunk pedig, aki új teremtményt hozott létre s mindent újjá alkotott,⁷ azt akarta, hogy a házasság oly módon kerüljön vissza eredeti formájába és megszentelt állapotába, hogy amit Isten egybekötött, ember szét ne válassza.⁸ Hogy pedig a házasságkötés e felbonthatatlan szerződését világosabban megjelenítse, és alkalmasabbá tegye az Egyházzal való saját jegyesi szövetségének kifejezésére, a házasságot a szentség méltóságára emelte.⁹
6. Jelenlétével a kánai menyegzőn áldást és örömet hozott, amikor a vizet borrá változtatva előre jelezte az új és örök szövetség óráját: „Amint ugyanis Isten egykor a szeretet és a hűség szövetségével sietett népe elébe, úgy most az emberek Üdvözítője”¹⁰ az Egyház jegyeseként jelenik meg, midőn saját húsvéti misztériumában teljesíti be a vele kötött szövetséget.
7. A keresztséggel, vagyis a hit szentségével a férfi és a nő egyszer s mindenkorra részesévé válik a Krisztus és az Egyház közötti szövetségnek, s így az ő házastársi közösségük felvételik

¹ Vö. CIC 1055. k., 1. §.

² Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Gaudium et spes*” lelkipásztori rendelkezés az Egyházzal a mai világban, 48.

³ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Gaudium et spes*” lelkipásztori rendelkezés az Egyházzal a mai világban, 48.

⁴ Mt 19, 6.

⁵ Vö. a nászaldást.

⁶ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Gaudium et spes*” lelkipásztori rendelkezés az Egyházzal a mai világban, 48.

⁷ Vö. 2 Kor 5, 17.

⁸ Vö. Mt 19, 6.

⁹ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Gaudium et spes*” lelkipásztori rendelkezés az Egyházzal a mai világban, 48.

¹⁰ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Gaudium et spes*” lelkipásztori rendelkezés az Egyházzal a mai világban, 48.

Error! Style not defined.

Krisztus szeretetébe és az ő áldozatának erejével gazdagodik.¹¹ Ebből az új állapotból következik, hogy a megkereszteltek közötti érvényes házasság mindig szentség.¹²

8. A házasság szentsége által a keresztény házastársak a Krisztus és az Egyház közötti egység és termékeny szeretet misztériumát jelenítik meg és abból részesülnek;¹³ ezért mind a házasság elfogadásában, mind az utódok vállalásában és felnevelésében kölcsönösen az életszentségre segítik egymást, s így Isten népe körében nekik is megvan a maguk helye és saját adománya.¹⁴

9. E szentség által viszi véghez a Szentlélek, hogy amint Krisztus szerette az Egyházat és önmagát adta érte,¹⁵ úgy a keresztény házastársak is egyenlő méltósággal, kölcsönös önatadással és az isteni szeretet forrásából fakadó osztatlan szeretettel törekedjenek táplálni és ápolni házasságukat, hogy az istenit és az emberit társítva jóban és rosszban, testben és lélekben hűségesek maradjanak¹⁶ és teljesen tartózkodjanak bármiféle házasságtöréstől és válástól.¹⁷

10. A házastársi szeretet helyes gyakorlása és a családi élet egészének szerkezete — a házasság egyéb céljainak háttérbe szorítása nélkül — arra irányul, hogy a keresztény házastársak nagy elszántsággal legyenek készek együttműködni a Teremtő és a Megváltó szeretetével, aki általuk egyre gyarapítja és gazdagítja a maga családját.¹⁸ Így tehát az isteni Gondviselésben bizakodva és az áldozatkészség szellemét ápolva¹⁹ a Teremtőt dicsőítik és a Krisztusban való tökéletesség felé törekszenek, amikor nemes lelkű, emberi és keresztény felelősségtudattal teljesítik az életadás feladatát.²⁰

11. Isten pedig, aki a jegyeseket meghívta a házasságra, továbbra is hívja őket a házasságba.²¹ Akik Krisztusban kötnek házasságot, az Isten ígéjébe vetett bizalommal képesek Krisztus és az Egyház egységének misztériumát gyümölcsözően ünnepelni, helyesen megélni és arról mindenki előtt nyilvánosan tanúságot tenni. A hit fényében óhajtott, előkészített, megkötött és a mindennapi életben megélt házasság nem más, mint „amelyet az Egyház köt egybe és az áldozati felajánlás erősít meg és az áldás lát el pecséttel, az angyalok hirdetnek és az Atya hagy jóvá [...]. Mily nagyszerű két olyan hívő igája, akiknek egy a reményük, egy a fegyelmük, azonos a szolgálóáguk! Mindketten testvérek, mindketten szolgatársak, nincs köztük sem testi, sem lelki széthúzás. Márpedig valóban kettő egy testben; ahol egy a test, egy a lélek is.”²²

II. Feladatok és szolgálatok

12. A házasság előkészítése és megkötése, amely elsősorban a leendő házastársakat és azok hozzátartozóit érinti, a lelkipásztori és liturgikus gondoskodás szempontjából a püspökre, a plébánosra és az őt helyettesítőkre, továbbá — legalábbis valamiképpen — az egyházi közösség egészére is tartozik.²³

13. A Püspöki Konferencia által a házasulandók előkészítéséről vagy a házasság lelkipásztori gondozásáról adott esetben megalkotott szabályokat vagy lelkipásztori útmutatásokat figyelembe véve a Püspök feladata e szentség szertartásának és lelkipásztori gondozásának szabályozása az

¹¹ Vö. II. János Pál: „*Familiaris consortio*” apostoli buzdítás, 13: AAS 74 (1982) 95; vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Gaudium et spes*” lelkipásztori rendelkezés az Egyházzól a mai világban, 48.

¹² Vö. CIC 1055. k., 2. §.

¹³ Vö. Ef 5, 32.

¹⁴ Vö. 1 Kor 7, 7; II. Vatikáni Zsinat: „*Lumen gentium*” dogmatikai rendelkezés az Egyházzól, 11.

¹⁵ Vö. Ef 5, 25.

¹⁶ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Gaudium et spes*” lelkipásztori rendelkezés az Egyházzól a mai világban, 48. 50.

¹⁷ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Gaudium et spes*” lelkipásztori rendelkezés az Egyházzól a mai világban, 49.

¹⁸ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Gaudium et spes*” lelkipásztori rendelkezés az Egyházzól a mai világban, 50.

¹⁹ Vö. 1 Kor 7, 5.

²⁰ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Gaudium et spes*” lelkipásztori rendelkezés az Egyházzól a mai világban, 50.

²¹ Vö. II. János Pál: „*Familiaris consortio*” apostoli buzdítás, 51: AAS 74 (1982) 143.

²² Tertullianus: *Ad uxorem* II 8, 6—7: CCL I, 393.

²³ Vö. II. János Pál: „*Familiaris consortio*” apostoli buzdítás, 66: AAS 74 (1982) 159—162.

egész egyházmegyében, segítséget nyújtva a krisztushívőknek a házasság állapot keresztény szellemben való megőrzésére és tökéletesítésére.²⁴

14. A lelkipásztoroknak gondoskodniuk kell arról, hogy saját közösségeikben ezt a segítséget elsősorban a következőképpen adják meg:

1) szentbeszédekkel, a gyermekeknek, az ifjúságnak és a felnőtteknek szóló hitoktatással, sőt a tömegtájékoztató eszközök használatával is, hogy ezáltal a krisztushívők oktatást nyerjenek a keresztény házasság értelméről, a keresztény házastársak és szülők feladatáról;

2) a házasságkötésre való személyes felkészítéssel, hogy ezáltal a házasulandók alkalmassá váljanak új állapotuk szentségére és kötelességeire;

3) a házasságkötés gyümölcsöző liturgikus ünnepléséről, hogy ezáltal kitűnjék: a házastársak a Krisztus és az Egyház közötti egység és termékeny szeretet misztériumát jelenítik meg és abból részesülnek;

4) a házasoknak nyújtott segítséggel, hogy a házassági szövetséget hűségesen megtartva és megvédve napról napra szentebb és teljesebb életet éljenek családjukban.²⁵

15. A házasság kellő előkészítése megfelelő időt igényel, amelynek szükségességéről a házasulandókat előre tájékoztatni kell.

16. A lelkipásztorok fogadják a házasulandókat Krisztus szeretetétől vezérelve, mindenekelőtt azonban a hitüket erősítsék és táplálják, a házasság szentsége ugyanis föltételezi és megköveteli a hitet.²⁶

17. A házasulandók, miután a keresztény tanítás fenti (1—11. sz.) alapelemeit megfelelő szinten emlékeztükbe idézték, részesüljenek hitoktatásban mind a házasságról és a családról szóló tanítás, mind pedig a szentség és annak szertartásai, imádságai és olvasmányai tekintetében, hogy házasságkötésüket tudatosan és gyümölcsözően ünnepelhesék.

18. Azok a katolikusok, akik még nem részesültek volna a bérálás szentségében, mielőtt házasságra bocsátanák őket, a kereszténységbe való beavatás teljessé tétele céljából bérállkozzanak meg, ha ez nagyobb kellemetlenség nélkül lehetséges. Ajánlatos, hogy a házasság szentségének előkészítése során a házasulandók részesüljenek a bűnbocsánat szentségében, amennyiben ez szükséges, és járuljanak szentáldozáshoz, kiváltképp a házasságkötés szertartása során.²⁷

19. Mielőtt a házasság megkötésére sor kerül, be kell bizonyosodnia annak, hogy az érvényes és megengedett házasságkötésnek semmi nem áll útjában.²⁸

20. Az előkészítés során az adott népnek a házasságról és a családról alkotott felfogását figyelembe véve a lelkipásztorok törekedjenek a házasulandók közötti kölcsönös és hiteles szeretet hirdetésére a hit fényében. Mindaz, amit a jog a házasság érvényes és megengedett megkötéséhez megkíván, szintén szolgálhatja az élő hitnek és a házasulandók közötti termékeny szeretetnek a keresztény család kialakítását célzó előmozdítását.

21. Ha azonban minden próbálkozás hiábavalónak bizonyul és a házasulandók nyíltan és kifejezetten megvallják, hogy elutasítják azt, ami a megkeresztelt házasságának kiszolgáltatásával az Egyház szándéka, a lelkipásztornak nem szabad őket házasságra bocsátania: bármennyire nehezére esik is, el kell fogadnia a dolgot és tudomására kell hoznia az érintetteknek, hogy ilyen körülmények között nem az Egyház, hanem ők maguk akadályozzák a házasságkötést, amelyet kérnek.²⁹

22. A házasságok között gyakran fordulnak elő különleges esetek, mint például a házasság nem katolikus megkeresztelt féllal, katekumennel, egyszerűen meg nem keresztelt féllal vagy egyenesen olyan féllal, aki a katolikus hitet kifejezetten elutasította. A lelkipásztorok tartsák szem előtt az

²⁴ Vö. II. János Pál: „*Familiaris consortio*” apostoli buzdítás, 66: AAS 74 (1982) 159—162; vö. CIC 1063—1064. k.

²⁵ Vö. CIC 1063. k.

²⁶ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Sacrosanctum Concilium*” rendelkezés a szent liturgiáról, 59.

²⁷ Vö. CIC 1065. k.

²⁸ Vö. CIC 1066. k.

²⁹ Vö. II. János Pál: „*Familiaris consortio*” apostoli buzdítás, 68: AAS 74 (1982) 165.

Error! Style not defined.

Egyháznak ezekre az esetekre vonatkozó szabályait, és ha úgy adódik, forduljanak az illetékes hatósághoz.

23. Helyénvaló, hogy ugyanaz a pap készítse fel a házasulandókat, tartsa a szentség ünneplése során a szentbeszédet, vegye ki a beleegyezést és mutassa be a szentmisét.

24. A diakónust is megilleti, amennyiben felhatalmazást kapott a plébánostól vagy a helyi ordináriustól, a szentség szertartásának vezetése,³⁰ beleértve a nászáldást is.

25. Ahol nincsenek papok és diakónusok, ott a megyéspüspök a Püspöki Konferencia előzetes támogatása után a Szentséktől nyert engedély birtokában megbízhat világiakat a házasságkötésnél való közreműködéssel. Erre egy alkalmas laikust kell kiválasztani, aki képes a házasulandók oktatására, és aki a házasságkötés liturgiáját szabályosan el tudja végezni.³¹ Ő veszi ki a jegyesek beleegyezését, és azt az Egyház nevében elfogadja.³²

26. Más laikusok is különféle módon szerepet kaphatnak mind a házasulandók lelki felkészítésében, mind magában a szertartásban. Az egész keresztény közösségnek együtt kell azonban működnie a hitről való tanúságtételben és Krisztus szeretetének a világ felé történő kimutatásában.

27. A házasságot az egyik vagy a másik házasulandó fél plébániáján kell kötni, vagy máshol, ha ezt a saját ordinárius vagy a plébános engedélyezi.³³

III. A házasságkötés szertartása

Az előkészület

28. Mivel a házasságnak az a rendeltetése, hogy Isten népét gyarapítsa és megszentelje, megkötése közösségi jelleggel bír, így javasolható, hogy — legalább néhány tagja révén — a plébániai közösség is részt vegyen rajta. A helyi szokásokat figyelembe véve szükség szerint több házasság is köthető egyazon időben, illetve a szentség kiszolgáltatása történhet a vasárnapi gyülekezetben.

29. A szentség liturgikus ünneplését gondosan elő kell készíteni, lehetőség szerint a házasulandók bevonásával. A házasság megkötésére rendszeren szentmise keretében kerüljön sor. A plébános azonban, figyelembe véve a lelkipásztori szükségleteket, illetve, hogy a házasulandók vagy a jelenlevők miképpen vesznek részt az Egyház életében, maga döntse el, hogy a házasságkötést vajon szentmise keretében vagy azon kívül javasolja-e inkább.³⁴ Igény szerint magukkal a házasulandókkal együtt válasszák ki azokat a szentírási olvasmányokat, amelyek a homíliában kifejtésre kerülnek, továbbá azt a formát, amellyel kölcsönös beleegyezésüket fejezik ki, valamint a gyűrűk megáldásának, a nászáldásnak, az egyetemes könyörgések szándékainak és az énekeknek a szövegét. Ezenkívül ügyelni kell a szertartásban felkínált szövegváltozatok igény szerinti alkalmazására, valamint a helyi szokásokra, amelyeket szükség esetén meg lehet tartani.

30. A megszólalásra kerülő énekek igazodjanak a házasságkötés szertartásához és fejezzék ki az Egyház hitét, ügyelve egyszersmind a válaszos zsoltár jelentőségére az igeliturgiában. Az énekekről mondottak vonatkoznak a zeneművek kiválasztására is.

31. A házasság megkötésének ünnepi jellegét illő módon kifejezésre kell juttatni a templom feldíszítésével is. A helyi ordináriusok azonban gondoskodjanak róla, hogy a liturgikus szabályok szerint a világi hatóságokat megillető tiszteleten túl semmilyen magánszemély vagy társadalmi csoport ne élvezzen előnyöket.³⁵

32. Ha a házasságkötésre bűnbánati jellegű napon, különösen a nagyböjt idején kerülne sor, a plébános figyelmeztesse a jegyeseket, hogy vegyék figyelembe az adott nap sajátos természetét. A házasságkötést nagypénteken és nagyszombaton mindenképpen el kell kerülni.

A szertartás menete

³⁰ Vö. CIC 1111. k.

³¹ Vö. CIC 1112. k., 1—2. §.

³² Vö. CIC 1108. k., 2. §.

³³ Vö. CIC 1115. k.

³⁴ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Sacrosanctum Concilium*” rendelkezés a szent liturgiáról, 78.

³⁵ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Sacrosanctum Concilium*” rendelkezés a szent liturgiáról, 34.

33. A szentmise keretében való házasságkötés esetén az I. fejezetben leírt szertartást kell követni. A szentmise nélküli házasságkötés alkalmával a szertartásra igeliturgia után kerüljön sor a II. fejezet előírásai szerint.

34. Amikor a házasságkötés szentmise keretében történik, a rituális misék között található nászmisét kell venni fehér vagy ünnepi színű miseruhával. A liturgikus napok táblázatában az 1—4. szám alatt közölt ünnepek alkalmával az aznapi misét kell venni a saját olvasmányával, megtartva benne a nászáldást és — amennyiben alkalmas— a saját szövegű záróáldást.

Ha azonban a karácsonyi vagy az évközi időben egy vasárnap tartandó nászmisén a plébániai közösség is részt vesz, a misét a vasárnapról kell venni.

Mégis, mivel a házasságkötéshez igazodó igeliturgia jelentősen hozzájárul a magát a szentséget és a házastársak kötelezettségeit megvilágító katekézishez, amikor nem valamelyik nászmisét mondják, az egyik olvasmányt a házasságkötéshez kijelölt szövegek közül lehet venni (179—222. sz.).

35. Világosan jelenjenek meg a házasságkötés szertartásának főbb elemei, vagyis: az igeliturgia, amelyben kifejezésre jut a keresztény házasság üdvtörténeti jelentősége, valamint kötelezettségei és feladatai a házastársak és a gyermekek megszentelésének biztosításában; a házasulandók beleegyezése, amelyet a közreműködő vesz ki és fogad el; az a tiszteletreméltó imádság, amely Isten áldását hívja a menyasszonyra és a vőlegényre; végül mindkét jegyes és a többi jelenlévő eukarisztikus közössége (szentáldozása), amely különösen táplálja szeretetüket és az Úrral, illetve a felebaráttal való közösségre emeli fel őket.³⁶

36. Ha a házasságkötésre egy katolikus fél és egy megkeresztelt nem katolikus fél között kerül sor, a szentmise nélküli házasságkötési szertartást kell alkalmazni (79—117. sz.); ha azonban úgy adódnék, a helyi ordinárius beleegyezésével vehető a szentmise keretében való házasságkötés szertartása (45—78. sz.); ami pedig a nem katolikus fél szentáldozáshoz bocsátását illeti, ilyenkor a különféle esetekre megállapított szabályokat kell megtartani.³⁷ Ha a házasságkötésre egy katolikus fél és egy katekumen vagy nem keresztény fél között kerül sor, az alább (152—178. sz.) közölt szertartást kell követni az egyes esetekre előírányzott változatok felhasználásával.

37. Jóllehet a lelkipásztorok mindenki javára Krisztus evangéliumát szolgálják, mégis viseltessenek különös figyelemmel azok iránt, akik a házasságkötés vagy az Eukarisztia ünneplésén — akár katolikusok, akár nem — még soha vagy csak alig vettek részt. Ez a lelkipásztori szabály mindenekelőtt magukra a jegyesekre érvényes.

[...]

IV. A Püspöki Konferenciák által készítendő adaptációk

³⁶ Vö. II. Vatikáni Zsinat: „*Apostolicam actuositatem*” határozat a világi apostolkodásról, 3; „*Lumen gentium*” dogmatikai rendelkezés az Egyházzól, 12.

³⁷ Vö. CIC 844. k.

A házasságkötés szertartásának rendje

I. Házasságkötés mise keretében

Ez a nászmise. Csak abban az esetben javasolt, amikor mind a jegyesek, mind a násznép nagy része vallásgyakorló katolikus. Vegyesházasságnál egyáltalán nem.

II. Házasságkötés misén kívül

- Bevonulás a templomba (a pap vagy a kapuban, vagy az oltárnál fogadja a párt), a „helyi szokásnak megfelelő sorrendben”.
- Bevezető rész (köszöntés, néhány szó, kollektá)
- Igeliturgia, homília előírt témái: a házasság szentségi kegyelme, a hitvesi szeretet méltósága, a házastársak köteleességei.
- Házassági ígéretek vétele (szabadon esküszik, örökké, gyermekáldásra nyitottan, azokat katolikusnak nevelve)
- Házassági beleegyezés (consensus)
stólával egybekötött kézzel az akaratról nyilatkoznak, majd kimondják:
Isten szent színe előtt feleségül veszek/megyek hozzád.
A pap kimondja az érvényességet és megáldja a „kötést”, a jelenlévőket pedig tanúul hívja.
- A házastársi eskü
- A gyűrűk megáldása és átadása
- Egyetemes könyörgések
- Nászáldás

Istenünk, te hatalmad erejével a semmiből megteremtetted a világot, majd miután a mindenség alapjait leraktad, és isteni képmásodra megalkottad az embert, a férfinak elválaszthatatlan segítőtársul adtad az asszonyt, hogy ne ketten legyenek többé, hanem egy test, és így arra tanítasz minket, hogy sohasem választhatjuk széjjel, amit akaratom egynek alkotott.

Istenünk, aki a hitvesi köteleket olyan fenséges misztériummal szentelted meg, hogy Krisztus és az Egyház szentségét előre jelezze a hitvesi szövetségben;

Istenünk, aki által az asszony a férfihez kötődik, és ez a legősibb közösség az egyetlen olyan áldással gazdagodik, amelyet sem az eredeti bűn büntetése, sem a vízözön ítélete nem törölt el;

Tekints kegyesen szolgálóidra, akik házastársi közösségre lépve a te oltalmazó áldásodat kérik: küldd le rájuk a Szentlélek kegyelmét, hogy szeretetednek szívükbe való kiáradása által hűségesek maradjanak a hitvesi szövetségben!

Lakozzék N. szolgálódban a szeretet és a békesség kegyelme, s kövesse állhatatosan a szent asszonyok példáját, akiknek dicséretét a Szentírás hirdeti!

Férje jó szívvel bízzék meg benne, és elismerve őt egyenlő társának, aki vele a kegyelmi életben is osztozik, illő tisztelettel legyen iránta, és mindvégig azzal a szeretettel szeresse, amellyel Krisztus szereti Egyházát!

Most pedig azért könyörgünk, Urunk, hozzád, hogy ezek a szolgálóid megmaradjanak a hit és a parancsok kötelekében, és a házastársi hűséghez ragaszkodva feddhetetlen erkölcsökkel szolgáljanak például; az Evangéliumból merített erővel mindenki előtt tegyenek jó tanúságot Krisztusról; (részesüljenek bőséges gyermekáldásban, bizonyuljanak erényes szülőknek, láthassák mindketten fiaiknak fiait;) és szép öregkort megérve a boldogok társaságába és a mennyek országába jussanak. Krisztus, a mi Urunk által. V. Amen.

- Miatyánk
- Záróáldás és elbocsátás

III. Házasságkötés katolikus és meg nem keresztelt jegyes között

Függelék: szövegváltozatok (a könyv fele)

Ökumenikus házasságkötés

Ökumenikus esketési szertartások rendje, MKPK-MEÖT, Budapest 2001.

Interneten: <http://okumenikus.lutheran.hu/start.html>

Az Ökumenikus direktórium korábban is lehetőséget adott olyan katolikus esküvőkre, amelyen a protestáns lelkész felolvashat, beszélhet, áldást adhat. Az újonnan kiadott füzet ajánlása így szól:

Ajánlás

Közismert tény, hogy a katolikus, a református és az evangélikus tanítás a házassággal kapcsolatban több eltérést mutat.

A Katolikus Egyház felfogása szerint a házasság szentség. A házasságkötési szertartás lényege a házasságkötési szándék (consensus) kinyilvánítása, amelynek az Egyház képviselője és két tanú jelenlétében kell történnie. Ezt az új házastársak ősi magyar szokás szerint esküvel is megerősítik. Az érvényesen megkötött házasság Krisztus szava szerint felbonthatatlan: „Amit Isten egybekötött, ember szét ne váltsa” (Mt 19,6).

A protestáns felfogás szerint a házasság szent, Isten teremtési rendjének része. A protestáns lelkészek az állami anyakönyvvezető előtt megkötött házasságra Isten áldását kérik. A szertartás fontos mozzanata az ígértetés, a házassági eskü és a házasság megáldása.

A jelzett felfogásbeli különbségek ellenére a közös keresztség és a kegyelem ereje által az ún. vegyes házasságokban élő házastársak is megélhetik a lelki és erkölcsi értékek közösségét.

A lelkészeknek és a lelkipásztori munkában segítőknek kötelessége, hogy a vegyes házasság megkötésére készülő jegyeseknek tanítást és támogatást nyújtsanak a templomi esküvővel és a leendő közös életükkel kapcsolatban is.

Saját hitbeli felfogása iránti hűségben mindkét jegyes törekedjék arra, hogy egyre jobban megértse a másik vallási közösség tanításait és hitéleti gyakorlatait. Miközben a lelki egységre és összhangra törekszenek, ne kicsinyeljék le a fennálló felfogásbeli különbségeket és kerüljék el a vallási közömbösséget. Annak érdekében, hogy a jegyesek élni tudjanak a közös krisztusi örökségből, emlékeztetni kell őket arra, hogy milyen jelentős a lelki összhang szempontjából a közös imádság, valamint a Szentírás olvasása és tanulmányozása.

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, a Magyarországi Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház megállapodtak a házasságkötés ökumenikus szertartásában. Az ennek végzéséhez szükséges engedélyeket és felmentéseket az illetékes katolikus lelkipásztoroknak a püspöktől kell kérniük. A püspökök az engedélyt – a forma alóli felmentés kivételével – általános érvényűen is megadhatják.

A házasságkötés ökumenikus szertartásának alapelve az, hogy annak a keresztyén közösségnek a szertartását követi, amelynek templomában az esküvő történik. A liturgiát az ott illetékes lelkipásztor vezeti; a másik lelkipásztor úgy vehet részt rajta, hogy szentírási részeket olvas, beszédet mond, esküt vesz ki, imádkozik és megáldja az új házaspárt.

Ennek megfelelően a házassági szándék (consensus) kinyilvánítása a katolikus templomban a katolikus pap előtt történik, míg az evangélikus templomban az evangélikus lelkész teszi fel az esketési kérdéseket. A protestáns templomban történő házasságkötés esetén a katolikus félnek felmentést kell kérnie az ún. kánoni forma alól (1127. kánon, 2. §).

Mindebből értelemszerűen következik, hogy nem megengedett két különböző esketési szertartás végzése: egy a katolikus, egy pedig a protestáns templomban.

Ugyanígy nem megengedett az sem, hogy egy esketési szertartás keretében két (katolikus és protestáns) egyházi személy – a saját felekezetéhez tartozó házasulandótól – külön-külön vegye ki a házasságkötési szándékot. (vö. 1127. kánon, 3.§; Ökumenikus Direktórium 156. 157. 158. pontok).

A katolikus templomban az ökumenikus esküvő általában szentmisen kívül történik. Jogos ok miatt azonban a megyéspüspök engedélyezheti a szentmise keretében történő esketést is. (Ökumenikus Direktórium, 159. pont).

Error! Style not defined.

A jegyesek felkészítése, oktatása az egyházi előírásoknak megfelelően és kellő körültekintéssel történjék; továbbá szükséges, hogy az eskető lelkipásztorok mindkét jegyessel és egymással is találkozzanak a házasság szemléletének és a házasságkötés szertartásának megbeszélésére.

A házasságkötést ott anyakönyvezzék, ahol az esketés történt. Az anyakönyvi adatokat hivatalosan küldjék meg a másik fél lelkészi hivatalának, ahol a házasultak anyakönyvébe sorszám nélkül jegyezzék be azokat. (A katolikus plébános az előírásnak megfelelően értesítse a kereszteleési plébániát a házasságkötés tényéről.)

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, a Magyarországi Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház egyetértően kinyilvánítja, hogy a házasságkötés ökumenikus szertartása a közösen kidolgozott és jóváhagyott esketési liturgiák szerint történjék.

A közös szertartás 2001. december 3-án lép hatályba.

A füzetben hat szertartásváltozat szerepel:

- Katolikus templomban katolikus-református felek
- Katolikus templomban katolikus-evangélikus felek
- Református templomban katolikus-református felek
- Református templomban evangélikus-református felek
- Evangélikus templomban evangélikus-református felek
- Evangélikus templomban evangélikus-katolikus felek

A katolikus templomban (tehát forma szerint is szabályos) szertartásban a Szentleckét a protestáns lelkész olvassa, illetve a protestáns féltől a maga lelkésze veszi ki az esküt (de nem a consensust!) a maga szövege szerint. A nászáldás után a protestáns lelkész is áldó imát mond, záró áldások közösen.

SZENTELMÉNYEK ÉS ÁLDÁSOK

Áldások

Bevezetőt lásd: Várnagy XI. fejezet.

Áldások könyve

Rituale Romanum. De benedictionibus, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano
1984. [magyarul nem adták ki]

Szerkezete

A Kongregáció kibocsátó dekrétuma

Előzetes megjegyzések

- I. Áldások az üdvösségtörténetben
- II. Áldások az Egyház életében
- III. Szolgálatok és feladatok
- IV. A megáldások rendje
- V. A püspöki konferenciák alkalmazásai

I. A személyeket illető áldások

I. Családok és családtagok megáldása

Előzetes megjegyzések

I. A család megáldása

Előzetes megjegyzések

A. Az áldás rendje

Keresztvetés, köszöntés, bevezető intelem, szentírási rész(ek), homília, egyetemes könyörgések, Miatyánk, áldó könyörgés, szenteltvízhintés, záró áldás.

B. Az áldás rendje misében

II. A családok évenkénti megáldása otthonaikban

Előzetes megjegyzések

Az áldás rendje

[...] *Itt még következik házaspárok, gyermekek, jegyesek, gyermeket váró és kismamák, idősek otthona megáldása a fenti részletességgel.*

II. Betegek megáldása

III. Az evangélium hirdetésére küldöttek megáldása

IV. Katekéták és lelkigyakorlatozók megáldása

V. Segítő társulatok megáldása

VI. Zarándokok megáldása

VII. Útra indulók megáldása

II. Épületek és az emberi élet eszközeinek megáldása

Áldások a házak, új épületek (szeminárium, szerzetesház, iskola, könyvtár, kórház, munkahely, tornaterem), közlekedési, technikai és munkaeszközök, háziállatok, mező, termés zsengeje és az asztal megáldása.

III. Templomi, liturgikus vagy jámborsági gyakorlatra szánt eszközök megáldása.

Keresztelőkút, katedra, ambó, tabernákulum, gyóntatószék, templomajtó, kereszt, szentkép, harang, orgona, liturgikus szerek, szenteltvíz, keresztút, temető megáldása.

IV. A népi áhítatra szánt tárgyak megáldása.

Szent kút, forrás, rózsafüzér, skapuláre, egyéb tárgyak megáldása.

V. Különféle áldások

Áldás a kapott kegyelmekért való hálaadáskor, egyéb körülmények áldásai.

Szentelések és áldások a Rituale Romanum alapján. Ideiglenes használatra, MKPK-OLT, (hely és év nélkül, 1980).

27 oldalon 29 db. áldás:

- A) Az egyházi évhez kapcsolódó áldások
- B) Személyekhez kapcsolódó áldások
- C) Tárgyakhoz kapcsolódó áldások

A templom- és oltárszentelés rendje

Pontificale Romanum, Ordo Dedicationis Ecclesiae et Altaris, Typis Polyglottis Vaticanis 1977.

Római Püspöki Szertartáskönyv. A templom- és oltárszentelés rendje, (kézirat 1979).

A Kongregáció határozata

I. Az alapkövetétel szertartása

II. A templomszentelés rendje

III. Olyan templom felszentelésének a rendje, amelyben már szentmiséket mutattak be

IV. Az oltár felszentelésének rendje

V. A templommegáldás rendje

VI. Az oltár megáldásának rendje

VII. A kehely és paténa megáldásának rendje

Temetés

Lásd Várnagy XII. fejezet.

Pap nélküli istentiszteletek

A világi lelkipásztori kisegítők kézikönyve, OLT-SzIT, Budapest 1995.

Lásd Várnagy V. fejezet.

Az I. rész kérdései*Minimum kérdések*

1. A szentségek szertartáskönyveinek közös bevezető részei (milyen fejezetek előzik meg a szertartásszövegek közlését, 4 db!).
2. Melyek a beavató szentségek és mi a teológiai sorrendjük?
3. „A gyermekkeresztelés szertartása” (1973) szertartáskönyv milyen szentségkiszolgáltatásokat tartalmaz?
4. Mi a keresztség eredménye?
5. Miből fakad a keresztelés életadó ereje?
6. A gyerekkeresztelés elvi alapja és az abból fakadó kötelezettségek.
7. A szülők szerepe és feladata a keresztség kapcsán és után.
8. A keresztség négy helyszíne a templomban.
9. Mit ad a bérmálás?
10. A Szentlélek leszállásának két jele a bérmálásban.
11. A bérmálás rendje (helye, mozzanatai, a kiszolgáltatás szövege).
12. A bérmálás magyar szövegének lelőhelye.
13. Víz és könny: a megtisztulás melyik két szentségi módját jelenti?
14. A bűnbocsánat szentségének négy mozzanata.
15. A gyónás értelme és haszna.
16. A bűnbocsánat szentségének közreműködői.
17. A bűnbánati liturgiák.
18. A betegek kenetének értelme és haszna.
19. Mi a szent útravaló?
20. A betegek ellátásának folyamatos szertartása (sorrend, preferenciák).
21. Eltörölhetetlen jegyet adó (nem ismételt) szentségek (felsorolás).
22. Gyógyulás szentségei (felsorolás).
23. A diakónusszentelés sajátosságai.
24. A püspökszentelés sajátosságai.
25. A házasság szentsége mint teológiai jel.
26. A házasságra való felkészítés és ápolásának formái, színhelyei.
27. A házasságkötés fajtái a szertartáskönyvben.
28. A nászáldás teológiai témái.
29. Különbség a katolikus és protestáns felfogás között a házasságkötésben.
30. Koncelebráció-e az ökumenikus esketés, miért (nem)?
31. Az áldások fajtái
32. Az áldások lelőhelyei (melyik szertartáskönyvben melyek vannak)
33. Az Áldások könyve
34. A templomszentelés
35. Pap nélküli igeliturgia szerkezete

Kifejtendő kérdések

36. Ismertesse a keresztség szertartását.
37. Bűn és bűnbocsánat az Egyházban (a szertartás teológiai bevezetője).
38. Egy megtérő kiengesztelésének szertartása.
39. Több megtérő kiengesztelődésének szertartásai.
40. A betegek kenetének kiszolgáltatása (különböző módok)
41. A papszentelés menete, részei.
42. A házasságkötés szertartásának menete.
43. Ökumenikus esküvő rendje katolikus templomban.
44. A temetés liturgiája